

In dit nummer:

223 De ark en het kruis
J. Bouma

224 Verwetenschappelijking
van het geloof?
J.M. Mudde

227 'The smell of being young'
Erik van Goor

229 Georgië, het land waar leven kostbaar is
P.J. van Kampen

231 Wederom Vakantiebijbelweek in
Roemenië

232 Zorg voor pasgeborenen
J.G. Knol

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

Op het oog een slag in de lucht

lijkheid hebben in tegenovergestelde zin, de Ned. Geref. Kerken bereid zijn hun eigen besluit te herzien? Of houdt de formulering in dat de Ned. Geref. Kerken verwachten, dat die andere kerken, waaronder de Christelijke Gereformeerde en mogelijk ook de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), zich zullen conformeren aan dit besluit?

Niet over elkaar heersen

Een tweede opmerking: de formulering is ontleend aan het Akkoord van kerkelijk samenleven van de Nederlands Gereformeerde Kerken, dat in art. 31 deze passage bevat omtrent de besluitvorming binnen deze kerken: „Zij mogen daarbij niet over elkaar heersen, maar zullen geduld met elkaar hebben en samen de tijd van

duidelijkheid van zijn weg, wanneer ongeduldige kerken over anderen, hoewel zij dit niet genoemd willen hebben, gaan heersen?

Herkenbare zelfstandige koers

Kort in de derde plaats ook dit: de gang van zaken is voor mij een teken, dat de Ned. Geref. Kerken binnen het geheel van de z.g. Gereformeerde Gezindte een eigen, een aan duidelijker identiteit gebonden en herkenbare zelfstandige koers gaan varen. Ik constateer het. Ik begriep het ten dele, ik zou het reeds veel eerder verwacht hebben, over de redenen waarvan ik nu niet zal uitweiden. Maar het betekent wel een complicerende factor. Over duidelijkheid gesproken: de gang van zaken demonstreert een eigen koers binnen de Gereformeerde wereld. Misschien was het noodzakelijk. Misschien is de tijd voorbij om werkelijk te hopen op eenheid enz. Misschien... Nog veel meer van zulke onduidelijkheden bij deze duidelijke besluitvorming, die ruimte open laat om „samen de tijd van God te verwachten, dat Hij de weg duidelijk zal maken”. Ik meen slechts dat bij alle hoop op meer licht de verwarring groter is geworden. Misschien moeten wij, als christelijke-gereformeerden ook zeggen: wat anderen doen laat ons voorlopig een beetje koud. We hebben voorshands genoeg aan eigen problemen. En we wachten op de tijd van God. Maar was dat nu juist niet dat-gene, waarin een heilig ongeduld zich onderscheidt van een vooruitgrijpen, in de hoop, dat anderen ons niet al te zeer op de nek zullen springen?

W. van 't Spijker, Apeldoorn

Onlangs reageerde prof. dr. W. van 't Spijker in 'De Wekker' op het besluit van onze Landelijke Vergadering om het diakenambt open te stellen voor zusters der gemeente. Prof. Van 't Spijker is iemand, die altijd positief stond tegenover contacten met onze kerken en juist hij verdient dan ook dat we naar hem luisteren. Daarom maken we in dit nummer ruimte voor zijn kritische benadering. Om over na te denken...

Ik veroorloof mij enkele korte opmerkingen, waarvan de eerste deze is, dat een beroep, „om te blijven zoeken naar de wil van God in het vertrouwen dat Hij op zijn tijd de weg duidelijk zal maken”, op het eerste oog zonder meer een slag in de lucht is. De Ned. Gereformeerde Kerken hebben een niet onduidelijk besluit genomen. Men mag niet aannemen dat er bij hen onduidelijkheid bestaat ten aanzien van de weg die hun kerken hadden te gaan. Hun besluit betekent een beslissing in een kwestie waarvan zij, elegant genoeg, tussen de regels door opmerken, dat anderen nog niet zo ver zijn. Betekent dit, dat die andere kerken mogen hopen, dat wanneer zij duidelijke

...het betekent wel een complicerende factor.

God verwachten waarin Hij de weg duidelijk zal maken.”

Het heeft er alles van, dat de Ned. Geref. Kerken binnen eigen verband enkele kerken telden die geen geduld hebben gehad. Mijn vraag is, of deze ongeduldigen niet geheerst hebben over het geheel van de kerken. En vervolgens, of de kerken die met de Ned. Geref. Kerken een voorlopige vorm van kerkelijk samenleven zijn aangegaan, niet te maken krijgen met een 'overheersend ongeduld', dat als een juk niet alleen op de Ned. Geref. Kerken kwam te drukken, maar dat nu ook een vooroordeel geeft binnen de interkerkelijke verhoudingen. Wat valt er van God te verwachten omtrent de

Veertiendaagse uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
T. Hoekstra
Drs. P.J. van Kampen
Ds. J.M. Mudde
Ds. K. Muller
Prof. mr. dr. J.J. Oostenbrink
Ds. W. Smouter
M.J.F. van der Wal
J. Westerkamp-Stegeman

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Telefoon: 05130-20476
Telefax: idem.

Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Onder andere(n)

M.J.F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist.
Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie

M. van Veelen-Vreugenhil
Administratie Opbouw
Hunze 16
2911 EH Nieuwerkerk aan den IJssel
Tel. 01830-20205.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min. f 25,- contributie op bovenstaand gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 65,- per jaar of f 36,- per half jaar.
Voor studenten f 33,- per jaar.
Buitenland f 92,- per jaar of f 104,- per luchtpost. Chequekosten buitenland: f 15,-.

Advertenties

Tarief: 63 ct. per mm. bij 45 mm. breed (excl. 17,5% BTW).
Advertenties inzenden tot woensdag 8.30 uur, anderhalve week vóór verschijningsdatum. Familieberichten uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor verschijning. Advertenties en familieberichten rechtstreeks naar Nedag, t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 03420-10760, fax 03420-92542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

Van de redactie

Zoals u ziet, verschijnt Opbouw met ingang van dit nummer met de beloofde nieuwe opmaak. Mogelijk zal hier of daar in de komende tijd nog wel iets bijgesteld moeten worden. Bijvoorbeeld vanwege reacties van u, lezers.

In ieder geval zal over enige tijd het blad op kringlooppapier gedrukt worden.

De redactie

Kalender

van de Ned. Geref. bijeenkomsten van meer dan plaatselijk belang.

Opgave: tel. 05130-20476.

- 16 sept. Landelijke Vrouwencontactdag te Enschede; spreker: ds Jan Mudde
- 18 sept. Symposium 25 jaar STAGG voor predikanten te Amersfoort
- 23 sept. Voorgezette Landelijke Vergadering Apeldoorn (AKS)
- 28 okt. Centrale Diaconale Conferentie; onderwerp: Hulp aan de vreemdeling/asielzoeker
- 18 nov. Zendingsnajaarsvergadering Leerdam met samenwerkende kerken

In de komende nummers (o.a.):

R.R. Ganzevoort, Hoe houden we de kerk bij de jeugd?

J.J. Lakerveld, Hoe houden we de jeugd bij de kerk?

W. Smouter, De geloofwaardigheid van de bijbel

H.R.S. van der Veen, Het lied van de christelijke gemeente.

ngj

STICHTING
NEDERLANDS
GEREFORMEERD
JEUGDWERK

f 1 miljoen!!!

Dat is pas een mooi kapitaal! Dan kun je zeggen dat je iemand bent. Tot die tijd hoef je je ook niet zo druk te maken over wat je doet met je geld. Om te kunnen delen moet je eerst iets hebben om te kunnen delen. Maar aan de andere kant: Abraham was ook erg rijk **gezegend** door de Here. Dus kwam hem dat eigenlijk gewoon toe.

Voor wie dergelijke redeneringen wat te kort door de bocht zijn, heeft het NGJ een special uitgebracht, over 'Geld'. 'God zij met ons' op de rand van onze munten, de geldzucht als bron van alle kwaad. Ook christenen gaan lang niet altijd verantwoord om met ons geld. Daarom is deze schets nuttig om voor je zelf of op de jeugdvereniging te bespreken.

De schets is voor f 8,50 per stuk te bestellen bij:

Joke Vos-Niewold
Wittgensteinlaan 347
1062 KJ Amsterdam

Tel: 020-6153770
Giro: 3636216 t.n.v. NGJ-Verkenning,
Amsterdam

De ark en het kruis

Gen. 6

J. Bouma, Kampen

Het verhaal van de zondvloed is en blijft een weerbarstig verhaal. Voor velen misschien zelfs een onverteerbaar verhaal. Hoe is het mogelijk dat God een wereld, die Hij zelf geschapen heeft, laat ondergaan in zijn oordeel? Ik kan me deze reactie heel goed voorstellen. Het is ook verschrikkelijk wat hier gebeurt. Mensen, kinderen en dieren worden verzwoegen door het kolkende water, wanneer de sluizen van de hemel worden opgezegt.

Geen ruimte voor genade?

Onwillekeurig schieten de bekende woorden van de psalm door je hoofd: "zou God zijn gena vergeten, niet meer van ontferming weten?" Als dat zo is, als God niet meer terug gaat achter het oordeel dat Hij heeft uitgesproken, wat is er dan aan de hand met de wereld die Hij geschapen heeft?

God is een God van genade, dat is de hoofdlijn in de Bijbel. Een God die eindeloos geduldig is. Die ongelofelijk veel van de mens wil verdragen. Maar wanneer zijn geduld op is, dan is er iet heel ergs aan de hand, dan is de toestand verschrikkelijk kritiek geworden. Genesis 6 schetst ons de situatie. Een wereld vol geweld, mensen die zich laten voeden door de haat, die elkaar naar het leven staan. "Wat het hart voortbracht, was slechts boosheid", zegt de Bijbelschrijver. Er ligt niet één rotte appel in de schaal, maar vrijwel alle appels zijn rot geworden en als er niets aan gedaan wordt, kun je de hele schaal weggooien.

Het geweld overspoelt de hele aarde en als er niet wordt ingegrepen, dan gaat de hele mensheid er aan, dan zal het zijn zoals het was in de beginne: woest en ledig. Een volkomen onleefbare wereld.

Een radicaal oordeel

God grijpt in. Heel radicaal. Met het zwaarste oordeel dat te bedenken valt. Een oordeel dat allen treft. Een zondvloed waardoor alle leven ondergaat in de dood.

Verschrikkelijk! Ja, zeker verschrikkelijk. Maar bedenk ook, dat de zonde verschrikkelijk is, dat de zonde alles doodt, wanneer de zonde niet gestopt wordt. De zonde is een sluipende dood, waar geen mens aan ontkomt. En God wil redden. Hij wil de wereld niet ten onder laten gaan in de zonde. En dit verschrikkelijke oordeel is zijn laatste poging om de aarde, de mens te redden van een definitieve ondergang.

God laat zijn oordeel niet zomaar komen. Hij is zeer terughoudend in het oordeel. Hoezeer mensen zijn oordeel ook verdienen, Hij spaart liever dan dat Hij zijn oordeel ten uitvoer brengt. Denkt u maar aan de geschiedenis van Sodom. God wil te stad vernietigen, maar Abraham pleit met kracht voor de stad. Hij denkt aan de rechtvaardigen die er misschien nog zullen zijn. "Heer, als er vijftig rechtvaardigen zijn, zult U omwille van hen de stad sparen?" En het antwoord van God

Er is daarom alle reden om ons te verootmoedigen voor God.

luit bevestigend, "omwille van die vijftig zal Ik de stad sparen". Maar Abraham gaat door. "Misschien zijn het er niet meer dan vijf en veertig...dertig...twintig. Zult U omwille van hen de stad sparen?" "Zelfs als het er maar tien zijn, ook dan zal Ik omwille van die tien de stad niet verwoesten", zegt de Here. Maar in de dagen van Noach zijn het er niet eens meer tien. Er is er maar één: Noach. Zijn familie inbegrepen. Eén man staat nog overeind in deze ten ondergang gedoemde wereld. Zover heeft God het laten komen. Maar nu gaat Hij deze éne redden uit het oordeel, dat komen gaat.

De ark van het behoud

Noach moet een ark bouwen. En wie de ark binnengaat zal behouden worden. Maar al de tijd dat Noach de ark bouwt is er geen mens die naar de ark omkijkt. De mensen zullen Noach voor zot hebben versleten, wie bouwt er een ark op het droge. Dat is dwaas, dat is van de gekke. Ze zullen hun

schouders hebben opgehaald, de spot hebben gedreven. Maar geen mens die zich afvraagt: waarom doet Noach dat? Wat is de bedoeling van dit alles? Geen mens die op zoek gaat naar de ark van het behoud.

Wanneer God de sluizen van de hemel openzet, de deur van de ark als met eigen hand sluit, de deur waarvan Hij alleen de sleutel heeft, dan kan er geen mens meer uit en geen mens kan er meer in. Veertig dagen en veertig nachten doet het oordeelswater z'n werk. Geen mens blijft gespaard dan enkel dat handjevol mensen in de ark én al de dieren die Noach op bevel van God in de ark gebracht heeft.

Het meer van het kruis

God maakt met Noach een nieuw begin. Een begin dat in het teken staat van het verbond: nooit meer zal Ik op deze wijze de aarde verdelgen. Het is alsof ook God zelf de pijn gevoeld heeft van het oordeel dat Hij deed komen.

Nu is de wereld er niet zoveel beter op geworden. Tot op de dag van vandaag doet de zonde zijn werk, is er geweld en wordt er vermoord. De beelden uit Bosnië branden op je netvlies, de smeerlapperij golft via het TV-schermd de huiskamer binnen.

Waarom spaart God nu wel en toen niet? Dat heeft alles te maken met dat **kruis** op Golgotha, waar Jezus Christus het oordeel van God over onze zonden gedragen heeft.

Het **kruis** in het verlengde van de **ark**. Maar anders en meer. De ark was er tot redding van die éne overgebleven rechtvaardige. De onrechtvaardigen kwamen om in het oordeel van God. En bij het kruis is het precies andersom. Daar stierf de enige rechtvaardige **onschuldig** onder het oordeel van God, opdat vele onrechtvaardigen behouden zouden worden. Er is daarom alle reden om ons te verootmoedigen voor God, opdat God omwille van die Ene rechtvaardige de wereld blijft sparen. Maar hoelang nog? Hoelang kan God dit nog aanzien? Het lijden van de velen onder het geweld van de sterken en onrechtvaardigen?

Maranatha! Kom, Here Jezus! Dat verlangen kan, het wereldnieuws volgend, soms heel erg sterk worden.

Verwetenschappelijking van het geloof?

een reactie op de bezwaren van br. J.C. Plooy

J.M. Mudde, Enschede

Op zich waardeer ik het, dat br. J.C. Plooy op mijn laatste artikel over de omgang met veranderingen in de samenleving gereageerd heeft. De zaak is er belangrijk genoeg voor! Mijn artikel was ook niet anders dan een aanzet tot bezinning en dankzij de reactie van br. Plooy kan die bezinning een vervolg krijgen. Voordat ik echter op zijn bezwaren inga, moet ik beginnen met een behoorlijke bijstelling van de uitleg die hij van mijn zienswijze geeft.

Een fundamenteel misverstand

Br. Plooy leidt zijn bezwaren tegen mijn artikel als volgt in: Er is in de hedendaagse theologie een sterke tendens, de moeilijkheid van het begrijpen van Gods Woord zozeer te benadrukken, dat zij tot een fundamenteel *probleem* wordt. Men spreekt dan van het 'hermeneutische probleem'. Met deze zinnen plaatst br. Plooy mijn artikel binnen een context, waarin het zich niet bevindt. Ik beweer niet – zoals br. Plooy meent – 'dat onze tijd en cultuur zozeer verschillend zijn van die waarin de Bijbel is ontstaan, dat het op zijn minst twijfelachtig is of wij überhaupt nog in staat zijn, de Bijbel te begrijpen'. Stel dat ik dit zou beweren, hoe zou ik dan ooit 'dienaar van het Woord' kunnen zijn!? Ook de artikelenreeks zelf weersprekt deze uitleg. De grondgedachte daarvan is immers, dat in de Bijbel 'de mens' wordt aangesproken, de mens van alle plaatsen en alle eeuwen. Dit impliceert dat de Bijbel ook voor ons verstaanbaar is, ondanks de grote afstand die er in veel opzichten tussen ons en de Bijbel bestaat. Tenslotte staat de door br. Plooy gegeven interpretatie haaks op het door hem bestreden artikel zelf. Daarin staat t.a.v. de verhouding tussen man en vrouw nergens, dat wij niet kunnen begrijpen wat bedoeld wordt. M.i. kunnen wij de betekenis van de vermaning 'Vrouwen, weest uw man onder-

danig' wèl op het spoor komen. Alleen constateerde ik, dat veel Ned. Gereformeerden deze vermaning heel moeilijk kunnen inpassen in hun beleving van de man-vrouw verhouding. Ook andere orthodoxe christenen worden ondanks hun grote eerbied en liefde voor de Heilige Schrift door vermaningen als deze in verlegenheid gebracht. Zoekend naar de oorzaak hiervan wees ik op de ingrijpende verandering, de Copernicaanse wending, die zich deze eeuw voltrokken heeft in de verhouding tussen man en vrouw.

Br. Plooy plaatst mij dus in een hoek waarin ik meen niet te zitten. Het kan niet anders, of deze misvatting werkt door in zijn kritiek. Wanneer br. Plooy bijv. schrijft: „Het is namelijk *helemaal niet* waar dat wij niet meer kunnen begrijpen waar de Bijbel het over heeft”, vecht hij tegen een front waar ik me niet bevind. Idem wanneer hij schrijft: „Wij mogen er daarbij zeker van zijn, dat wij kunnen begrijpen wat wij lezen. Natuurlijk moeten wij daar dan wel enige moeite voor doen”. Hoewel ik deze formulering met het oog op vele bijzondere gevallen rijkelijk optimistisch vind, ben ik het er in zijn algemeenheid wel mee eens.

Diskussie moeilijk, maar mogelijk

Toch is de kritiek van br. Plooy niet zo eenzijdig op dit misverstand gebaseerd dat een verder gesprek in dit stadium zinloos is. Als ik me niet vergis zijn er een tweetal bezwaren, die beide teruggaan op het feit, dat ik van Copernicaanse wendingen, m.n. van een Copernicaanse wending in de verhouding tussen man en vrouw, spreek. Br. Plooy acht dit een onjuist toepassen van ontwikkelingen in de natuurwetenschap op het lezen van de Bijbel. Ten eerste, omdat Copernicaanse wendingen in de natuurwetenschap zich opdringen, terwijl het anders lezen van de Bijbel z.i. een bewuste keuze is. Een hermeneutisch vraagstuk dringt zich niet op, het wordt kunstmatig door de wetenschap in het leven geroepen. Het tweede bezwaar van br. Plooy sluit hierbij aan. Aan mijn artikel ziet hij een verwetenschap-

pelijking van het geloof ten grondslag liggen. Ik zou een theoretisch probleem opdringen aan de gelovige. De gelovige lezer van de Bijbel heeft geen probleem, omdat hij heel goed met tegenstrijdigheden en spanningen in de Bijbel leven kan. Toegespitst op de verhouding tussen man en vrouw: er zijn ook nu nog genoeg christenen, die in staat zijn de essentie van de bijbelse richtlijnen te begrijpen en te beleven.

Nu valt het me niet mee om op deze kritiek in te gaan. Ten eerste, omdat hetgeen br. Plooy ter sprake brengt moeilijke materie is, voor mij althans. De kritiek beweegt zich op het vlak van de voorvragen: de verhouding tussen geloof en wetenschap, kerk en school (zou Noordmans zeggen). Ten tweede heeft het bovengenoemde misverstand me voorzichtig gemaakt. Daaruit blijkt hoe moeilijk het is je gedachten zo klaar en helder onder woorden te brengen, dat datgene wat je zeggen wilt, zuiver en zonder storingen overkomt. En het laat ook zien hoe moeilijk het is om andermans woorden zo te beluisteren, dat zijn bedoelingen niet bedolven worden onder de associaties, die zich gedurende je leven in jouw hoofd gevormd hebben. Wat verstaat br. Plooy precies onder 'geloof' en 'wetenschap'? Als hij schrijft, dat we in de gelovige omgang met Gods Woord best kunnen leven met tegenstrijdigheden en spanningen, beaam ik dat heel hartelijk. Maar juist degenen die het hardst strijden tegen 'de verwetenschappelijking van de theologie' behoren tot de christenen die het minst met tegenstrijdigheden in de Bijbel kunnen leven! Wat is binnen deze context gelovig lezen en wetenschappelijk lezen? Sowieso heb ik moeite met de wijze waarop br. Plooy het gelovig lezen van de Schrift uitspeelt tegen het wetenschappelijk lezen ervan. Afhankelijk van de invulling die gelovig en wetenschappelijk lezen krijgen, hoeft hier geen tegenstelling te liggen. Mijn indruk is dus, dat br. Plooy met een begrippenapparaat werkt, dat het mijne niet is, zonder dat ik precies

weet wat het zijne inhoudt. Dit bemoeilijkt een zinvol gesprek. Van daar dat ik me in mijn reactie beperk tot datgene wat ik met enige zekerheid uit de kritiek van br. Plooy kan opmaken.

Geen Gestaltswitch

Eerst maar het gebruik van de uitdrukking 'Copernicaanse wending'. Br. Plooy maakt daaruit op, dat ik een 'Gestaltswitch', een radicale omwenteling in het lezen van de Bijbel, voorsta. Dat is geenszins het geval. Als er al sprake is van een 'Gestaltswitch', dan die welke door het gelovig lezen van de Bijbel in ons leven veroorzaakt wordt!! Nee, het is allemaal veel concreter en praktischer. Het heeft te maken met de kennisbagage waarmee je als mens(heid) de Bijbel leest. Die kennis is – net als alle andere kennis – een veranderlijke grootheid. Zo kan de betekenis van een hebreuws woord bijgesteld moeten worden ten gevolge van de vermeerde kennis van de semitische talen. En die bijstelling kan consequenties hebben voor de uitleg van één of meerdere bijbelteksten. Kennis is een veranderlijke grootheid en kennisvermeerdering kan leiden tot herlezing van de Bijbel en soms tot de herziening van een bepaalde uitleg. De consequenties van onze kennis-

vermeerdering zijn meestal klein. Indien op een bepaald punt de kennisvermeerdering echter groot is en ingrijpend, zo groot, dat je kunt spreken van een 'Copernicaanse wending', dan kunnen de consequenties voor het lezen van de Schrift ook groot zijn. Als bijv. komt vast te staan, dat de aarde rond is, om haar as draait, zich in een baan om de zon beweegt, mogelijk al heel oud is enz., dan zijn ook deze gegevens van invloed op je lezen van de Bijbel, net zoals de betekenisverandering van een hebreuws woord van invloed is op de manier waarop je de Bijbel leest. Eén ding verandert echter niet: de Bijbel is en blijft het Woord van God! Nu, ook de manier waarop wij tegenwoordig de verhouding tussen man en vrouw zien en beleven is een stukje kennis. Een stukje kennis dat bij de uitleg van de Bijbel net zo min verzwegen kan worden, als de kennis omtrent de hebreuwse taal en de kennis van het heelal. En de vraag die ik in mijn artikel gesteld heb luidde: Welke gevolgen mag dit stukje kennisvermeerdering voor de manier waarop we het onderricht in de Schrift betreffende de verhouding tussen man en vrouw verstaan?

Een theoretisch probleem?

Dan verwijt br. Plooy mij, dat ik een

theoretisch probleem opwerp, ja, aan de gelovige opdring. Dit ontken ik. Geregeld maak ik het volgende mee. Een gelovige jongen en meisje komen bij me om zich voor te bereiden op hun huwelijk. Ik verzoek hen samen het huwelijksformulier te lezen, zodat we dat de volgende keer kunnen doorspreken. Vraag ik die keer wat zij van het formulier vonden, dan is de kans heel groot, dat zij beginnen enig protest aan te tekenen tegen het onderdanig moeten zijn van de vrouw. Dat kan niet in de eigen beleving van de relatie worden ingepast. Hun ouders kunnen dat overigens ook niet meer. En eerlijk gezegd geldt dit ook voor mijzelf. Onze onderlinge omgang wordt niet meer bepaald door de rangorde en gezagsverhouding die doorklinken in de woorden hoofd en onderdanigheid. Man en vrouw trekken in hun huwelijk als gelijkwaardige partners op, met elkaar en soms – zeker in mijn geval is dat wel eens hard nodig – tegenover elkaar. We zijn dankbaar voor de harmonie die we hierin gevonden hebben. Maar, werpt br. Plooy tegen, er zijn ook nu genoeg christenen die deze bijbelse vermaning wel in praktijk brengen. Dat heb ik ook niet ontkend. Het is wel de vraag hoe je dit moet taxeren. Ik schreef: ... hoe meer een kerkverband is opgenomen in de

Pastorale notities

W.J. van der Linde, Ede

Zsòlt (3)

„God is trouw!”

Ze zei het heel overtuigd.

Niet, dat ze niet verdrietig was.

Ook zij had tranen in de ogen gehad.

Ook zij was verpletterd geweest, toen het bericht kwam, dat haar lieve neef dood was gevonden.

En wad had ze beschermend om haar jongere neef heen gestaan, toen hij hartverscheurend hilde om z'n broer, die in de kist lag.

Maar toen de familie en de vrienden thuis waren, zei ze het. „God is trouw”.

Tante Kati, als jong ingenieur naar Zwitserland gegaan.

Samen met haar man, ook ingenieur, een bestaan opgebouwd.

God speelde niet zo'n grote rol meer in haar leven.

Het geloof dat ze had, was nog een stille herinnering aan wat ze vroeger mee-gekregen had.

Het lag te sluimeren in de windsels van de tijd.

Tot ik ineens de naam Jezus Christus noemde in het gesprek met haar.

Het was Pasen geweest.

Opstanding.

Leven in de dood.

„Hoor je dat, Kati?

Léven!”

't Leek of ze zich iets herinnerde. Iets uit haar kinderjaren.

Een stukje paradijs in de woestijn.

Hoop temidden van vertwijfeling.

Haar ogen lichtten op.

Buiten liep de vader van Zsòlt

Een beschadigd mens.

Hersenen aangetast door de alcohol.

Het enige probleem dat hij had, was

de 'Schmutzigheid' rondom zijn huis.

O God, ontferm U over hem...

Binnen was een vrouw met een diep verlangen naar de levende hoop.

Toen, ineens, kwam het er uit:

„Gott is treu!”

Ondanks machten, die een spoor van vernieling door ons leven trekken.

Schijnbaar waren er machten, die sterker waren dan Zsòlt.

Hij werd meegesleurd en kwam in een maalstroom van deze machten terecht.

Hij tastte rond en vond nergens houvast.

Maar Gòd hield vast.

Zijn liefde bleef intact.

Wie zou ons iets kunnen maken, als Gòd alles maakt? Hij is toch de Schepper en de rest, ook elke macht, is maar een schepsel?

En geen schepsel kon Zsòlt van Gods liefde scheiden.

Kati had het gevonden.

Inderdaad, God is trouw!

samenleving, hoe eerder dit (het verschil tussen het bijbelse voorschrift en de eigen beleving) gevoeld wordt ... Wat andere christenen – nog! – in praktijk kunnen brengen, is het overgrote deel van de Ned. Gereformeerden onmogelijk geworden. En dan nog, tot in de 19e eeuw waren, sterker, tot op de dag van vandaag zijn er christenen, die er van overtuigd zijn dat de zon om de aarde draait. Maar zij zijn toch geen norm voor degenen die de indruk hebben dat het omgekeerde het geval is? M.i. ben ik dus geen theoreticus die een elite-probleem aan de orde stelt. De praktijk laat zien, dat er voor vele gelovige christenen wel degelijk een hermeneutisch probleem bestaat, ook al zullen ze het nooit zo noemen.

Ongehoorzaamheid of dankbaarheid?

Maar, hoe ga je met dit probleem om? Br. Plooy schrijft: Het niet kunnen begrijpen en beleven van Gods normen houdt mijns inziens meer verband met de wereldse neiging om zich af te sluiten voor alles wat niet met het verstand wordt doorzien, dan met een fundamenteel 'hermeneutisch probleem'. Hij trekt de veranderde beleving dus in de sfeer van de *ongehoorzaamheid*. Op het eerste gezicht heeft hij gelijk. In de kerk van Christus mag de beleving van de gelovige niet tot norm worden verheven. Maar dan vraag ik me af: Hoe komt het dan, dat veel christenen de gelijkwaardige omgang tussen man en vrouw in *dankbaarheid* beleven, met een volstrekt rein geweten en als een gave van God? Hoe komt het dat er bij hen geen alarmbelletjes overgaan, als zij uit het hoofd zijn van de man niet meer die consequenties trekken, die in het N.T. getrokken worden? Er staat toch in de Schrift: „Het is duidelijk, wat de werken van het vlees zijn” (Gal. 5:19)! Duidelijk ligt het hier blijkbaar niet. Het is dit opzienbarende gegeven, dat mij de vrijmoedigheid geeft de vraagstelling te verbreden tot: Welke ruimte mag er in Christus zijn voor de man-vrouw verhouding, zoals wij die beleven, ondanks de vermaningen in de Schrift? Deze vrijmoedigheid is overigens mede in de hand gewerkt door de lezing van het boek van iemand, die niemand van ons zal verdenken van 'verwetenschappelijking van het geloof', t.w. A. Janse uit Biggerkerke.

Eva's Dochteren

A. Janse heeft zich in *Eva's Dochte-*

ren, oud-testamentische opvattingen over de plaats van de vrouw in de wereldgeschiedenis, Kampen 1923, intensief bezig gehouden met de verhouding tussen man en vrouw in de Schrift en in het heden. Van belang lijkt me het moment waarop Janse zijn opvattingen heeft gepubliceerd. Het is in 1923, slechts één jaar nadat het algemeen vrouwenkiesrecht in de Grondwet werd vastgelegd. Hoewel Janse daaraan niet refereert, lijkt het me niet uitgesloten, dat het één met het ander te maken heeft. Mij trof in dit boek de positieve waardering van de vrouwenemancipatie als vrucht van het christelijk geloof. Enerzijds moet Janse niets hebben van het ongeestelijk en ongelovig in de weg van revolutie bevechten van gelijke rechten. Het is een anti-revolutionair geschrift van het zuiverste water! Geen revolutie, maar evolutie. Voortdurend onderstreept hij dat de weg van het dulden en lijden, uiteindelijk zegenrijker is dan de weg van de furie en de strijd. Anderzijds waardeert hij de gelijkberechtigting van man en vrouw zondermeer positief. Hij meent, dat de HEERE in de loop van de eeuwen middels de weg van de evolutie de vrouw een aan de man gelijkwaardiger positie heeft gegeven. Heel opmerkelijk is, dat Janse zelfs de machts gelijkheid van man en vrouw als een vrucht van dat proces ziet! Ergens schrijft hij: Niemand die de zaken nuchter beziet, kan ontkennen, dat dit mondig worden (van de vrouw, JMM) een vooruitgang, een in zeker opzicht gelukkiger worden, betekent voor de betrokken partijen (pg. 33). M.n. deze zin wil ik in dit verband naar voren brengen. Janse schrijft: *Niemand die de zaken nuchter beziet* kan ontkennen etc.. Waarop grondt hij hier zijn positieve waardering van het mondig worden van de vrouw? Niet op de Schrift, maar op een nuchter bezien van de feiten, op *common sense*, op wat wij zouden noemen 'ervaring'. En wat Janse in zijn boek doet, is deze nuchtere vaststelling 'in Christus' te integreren in een Schriftuurlijke visie op de geschiedenis.

Nu is A. Janse niet canoniek. Maar dat uitgerekend zo'n ootmoedig hoorder naar de Schrift de veranderde verhouding tussen man en vrouw zo positief waardeert en probeert deze te integreren in een Schriftuurlijke visie op de tijd, mag de vrijmoedigheid geven in die richting verder te zoeken. Met 'verwetenschappelijking van het geloof' heeft dit niets te maken. Het is vooral een zaak van biddend kloppen op de

Schrift, midden in het leven zoekend naar datgene wat de Geest ook nu nog tot de gemeente te zeggen heeft.

Hoewel ik niet op alle opmerkingen van br. Plooy kon ingaan, hoop ik toch, dat ik door deze reactie zijn ernstige bezwaren enigszins weggenomen heb. Mocht dit niet het geval zijn, dan wacht ik zijn mogelijk nieuwe reactie af.

Boekbespreking

Met andere ogen

A. van den Beukel, *Met andere ogen. Over wetenschap en het zoeken naar zin*. Ten Have, Baarn, 1994. 227 pag., f 34,90.

In 1990 schreef de Delftse hoogleraar Van den Beukel een schitterend boek onder de titel „De dingen hebben hun geheim; gedachten over natuurkunde, mens en God”. Dat boek was gericht tegen de pretentie van de natuurwetenschap om behalve allerlei slimme uitvindingen ook de verklaring van de werkelijkheid te kunnen leveren – en dan zowel het een als het ander zonder God. De auteur heeft daar onnoemelijk veel reacties op gekregen en beschrijft nu hoe hij daarmee omgaat. De belangrijkste toevoeging is, dat hij nu naast de natuurkunde ook de biologie bij de kop pakt. Te weten het darwinistisch evolutionisme, want dat is de leer waarin vrijwel iedereen vandaag onderwezen wordt.

Het is de beknoptste en levendigste weerlegging van evolutie-als-dogma geworden, die ik ooit gelezen heb. Voor goed begrip: u moet niet denken dat Van den Beukel in een paar forse trekken 'wetenschappelijk bewijst' dat de wereld in 7 dagen geschapen is. Maar hij ontleedt vlijmscherp de pretenties van evolutionisten als zouden zij het raadsel van het ontstaan van het leven opgelost hebben. Het nut van dit ontleed-werk beschrijft de auteur zelf op pag. 186: „In de westerse samenleving, bij de 'man in de straat', is het gevoel wijd verbreid dat de resultaten van de wetenschap, met name van kosmologie en biologie, niet met het geloof in God te rijmen zijn. Het zorgvuldige argumenteren dat dit op een misverstand berust, en dat de waarschijnlijkheid zelfs in de omgekeerde richting wijst, voert dan wel niet vanzelfsprekend naar de 'God van Pascal', maar kan wel hinderpalen voor die ontmoeting wegnemen”.

W. Smouter, Breukelen

'The smell of being young'

Erik van Goor, Zwolle

De eerste potentiële NGJ-Landdagbezoek(st)er is vanochtend (25 mei) al voor zeven uur ergens in Den Helder of Vlaardingen zijn of haar bed uitgekropen om op pad te gaan richting Zuiderkerk, Zwolle. Op weg om slechts één ding te beleven: 'The Smell'.

Nooit zijn er de laatste jaren zoveel mensen richting NGJ-Landdag getogen, en nooit is men zich zo 'mysterieus bewust' geweest van wat er gaat gebeuren; de haast mystieke waas van gemeenschapelijkheid trekt blijkbaar vele mensen. In ieder geval zijn er zo'n kleine 600 mensen die de moeite hebben genomen the smell te ruiken. En de Yell 'The Smell of being Young' dekt een boordevol programma dat er mag wezen.

'Hemelvaartsviering'

's Morgens om tien uur begint de kerkdienst. Want in tegenstelling tot voorgaande jaren wordt er dit jaar een hemelvaartsviering gehouden, samen met de gastgemeente van Zwolle. Een boordevolle Zuiderkerk kan eindelijk eens haar doel met recht vervullen: het grote orgel, met daarachter Tromp van Goor, kan voluit spelen, de akoestiek wordt volledig verzadigd en de kerk is op deze feestelijke Hemelvaartsdag geheel opgevuld met enthousiast zingende jongeren. Van de voorganger, ds. Marten de Jong, krijgt men ook de kort-maar-krachtige preek die de mensen beloofd was. 'Bedenkt de dingen die boven zijn' (Kolossenzen 3 vers 2), is een goede insteek om de dag mee te beginnen. Een gelovige, ook een jonge gelovige, moet gelovig-kritisch zijn in het bemenken van de juiste dingen. En zeker op donderdag 25 mei hebben de bezoekers deze instelling nodig, want het Hoofdprogramma zal er niet naar zijn om in hapklare brokken te verorberen.

'Hoofdprogramma'

Vier sprekers, cabaret, zang en piano/saxofoonspel. Dat zijn in het kort de ingrediënten van het Hoofdprogramma dat van half twaalf tot twee

uur het hoogtepunt van de dag is. In de halfuurs-koffiepauze na de kerkdienst, heeft de kerkzaal een ware metamorfose ondergaan. De Zuiderkerk is voor één middag omgetoverd in een heus theater.

Een pikdonkere zaal. De mensen ongeduldig afwachting. Opeens flitsen de lichten aan. De schijnwerpers richten zich op een jongeman die op het preekgestoelte hoog boven het Landdagdecor uittorent. Honderden Nederlands Gereformeerde jongeren barsten uit in geklap en gejoel. Wie is deze man?, de zaal maakt het niet uit, wat hun betreft mag het beginnen.

De jongeman in kwestie is de presentator van de dag: Jörgen Norg. In een piekfijne gladde verschijning, rap van de tong en beheerst waar het nodig is, heeft de Landdag 1995 Zwolle haar juiste presentator gevonden.

De eerste spreker is de pedagoge drs. Yvonne van de Sijs. In een scherp betoog hekelt ze de huidige jongerencultuur. Zichtbaar niet op haar gemak tussen al het jonge opgeschoten volk draaft ze door als een kadaver uit de 70'er jaren. Hevig tekeer gaande tegen de hedendaagse jeugd betoogt ze dat jongeren geen fatsoensnormen meer kennen, zich alleen voor zichzelf interesseren en dus maar een stelletje nietsnutten zijn. "Vroeger hadden ze tenminste nog idealen; nu zijn ze geworden."

Opeens ontstaat er tumult. Een toeschouwer, die het blijkbaar teveel geworden is, heeft een sabel getrokken en belaagt daarmee de spreker. Na een kort handgemeen wordt hij weggevoerd. Voer voor twijfel onder de aanwezigen: is er een set-up in het spel? Exclusief voor de Opbouwlezers volgt hier de ontknoping: ja, Yvonne heeft nooit bestaan. Het Nederlands Gereformeerde 'logen-en-gogen-tijdperk' is teneinde. *Dynamische* toekomstvisies worden voor de jongeren nu ten tonele gevoerd. Die van dr. Kees Vuyk is de eerste.

Intermezzo 1

Cabaretgroep 'Joep Schuur' treedt in actie door professor Wilhelm Onkel op te voeren. Deze heeft voor een experiment een modale Nederlands Gereformeerde jongere nodig. Hij zal iemand uit de zaal selecteren op bepaalde kenmerken. Iedereen moet opstaan en

in een afvalrace blijft er (natuurlijk) slechts één persoon over: een zekere Libbe Reitsma uit Raalte.

'De ontbindingslucht van de jeugdcultuur'

Vuyk, kunstdenker en -peinzer, schoot de jongeren een pittig gerecht voor. Onder de titel 'Kan Kunst de Wereld redden?' vuurt hij enkele keiharde uitspraken af richting publiek. 'Het is de jongerencultuur die aan de geur van ontbinding die onze cultuur nekt niet een weinig bijdraagt. Die ontbinding heeft voornamelijk betrekking op het gebrek aan gemeenschapsgevoel en het verdwijnen van het gevoel voor het heilige'.

Vuyk waarschuwt de jongeren voor "het gevaar van versplintering en individualisering". "De nadruk die tegenwoordig op ervaring wordt gelegd in de kunst en de religie heeft als effect dat een ieder zijn eigen waarheid heeft." Wat volgens Vuyk nodig is om de wereld te redden van de voortschrijdende 'vertechnisering', is de kracht van de verbeelding om weer een samenhangend beeld te krijgen van de maatschappij. Met een kerk die met de verbeelding werkt, "kan de God van het christendom weer een interessante rentree maken in de westerse cultuur".

Intermezzo 2

Prof. Wilhelm Onkel haalt Libbe naar voren om met hem een teletijdmachine-experiment uit te voeren. Via de machine, die onderdeel vormt van het decor, flitst hij Libbe terug naar de jaren '60. Hij wordt daar door een stelletje hippies aangezien voor de goeroe 'Ramses'. Alles wat Libbe zegt heeft 'goeroe-waarde' totdat er een hippie op een witte fiets vanachter uit de kerk komt gereden. Met een groot schilderij onder de arm stapt hij af en toont de aanwezigen het schilderij. Hij blijkt Ramses te zijn: "de kracht van dit schilderij kan de wereld redden". Libbe's poging hen te beëvangelen lukt niet.

'Ernst'

Nadat onze Libbe weer in de machine terecht is gekomen, slaat de verwarring der duisternis en het geflikker van de stroboscopen toe. Schaduwen bewegen, het licht flitst aan, en voor het publiek staat opeens: Ernst Hirsch Ballin, oud-minister van Justitie.

Ernst begint met te stellen "dat Hemelvaart niet is: naar boven blijven staren, maar de mouwen opstropen en aan de slag gaan." Even verderop in zijn speech klinkt de echo van de Landdagpresentaties op enkele JV's door: "Jong zijn is in wezen: idealen hebben en daaraan werken. Jong zijn is de vijand van de zelfgenoegzaamheid. Bij de jeugd horen idealen. Bij een maatschappij zonder idealen hoort een stijgend zelfmoordpercentage. Daarom zijn er toekomstperspectieven nodig". Waar het volgens Hirsch Ballin in onze maatschappij aan mankeert, is het ontbreken van gemeenschapszin. "Anderen leren verstaan, is de belangrijkste vormende waarde in onze maatschappij. Helaas staat de windrichting niet in de richting van gemeenschapszin. De waarde van idealen is juist dat ze verder gaan dan eigenbelang. Ze houden je jong." Slotzin: "Jong zijn, dat doe je samen."

Intermezzo 3

De teletijdmachine treedt weer in werking. Libbe wordt weggeflitst naar een moment in de toekomst: een NGJ-vergadering over 25 jaar. Op het toneel zitten een stelletje 'ballen' achter een tafel met champagne en brallerige gezichten. Libbe komt in aanraking met een organisatie die haar doel volledig is voorbijgestreefd. Deze Neo-Gereformeerde Jongeren leven slechts om de organisatie in stand te houden. Een zoon van één van de mensen van het eerste uur, Scherts Hirsch Ballin, haalt het feit aan van een organisatie die 25 jaar geleden, 1995 in Zwolle, een opmerkelijk nieuw leven in werd geblazen. Libbe's evangelisatiedrang ontlokt slechts bot onbegrip. 'Zonde' en 'Christus' zijn onbekende woorden geworden in het toekomstige NGJ. Teleurgesteld driipt Libbe weer af de tijdmachine in. De les van prof. Wilhelm Onkel aan Libbe is deze: het verleden is niet meer te veranderen, de toekomst wel. "Door aan de slag te gaan en het evangelie te verkondigen".

'NGJ-Actie Kluiert voor Rusland'

De jaarlijkse actie van het NGJ, dit jaar voor l'Abri, wordt afgesloten met een merkwaardig schouwspel. Een zekere meneer Ivanov komt op, een 'Rus' die meer op heeft met AC Milan en Kluiert dan met l'Abri. Grote hilariteit is het gevolg. De nieuwe NGJ-actie wordt door Ruben Visser geopend; dit jaar is dat Stichting Voorkom (tegen, gokken roken en drinken).

'Prozaïsche & Muzikale intermezzi: 'Prozak'

Muzikale opkluisering van het hoofddeelte wordt verzorgd door het duo 'Prozak'; Elko Stalknecht aan de vleugel en Wim Holsappel als zanger, bijgestaan door de saxofonist Peter Vrinds. Hun kritische noten en melodieuze teksten zijn een daverend succes. In eigen, haast cabaretesque, creaties dagen ze de toehoorders uit na te denken over de vanzelfsprekendheden van geloof en liefde.

Foto: B. van den Doel

Wim Holsappel

'Europa's Ondergang'

Geheel in de lijn van het cabaret sluit het betoog van drs. Peter Veldhuizen aan, met als titel: Europa's roep om het evangelie. "Over de toekomst weet ik weinig te zeggen", zo begon de Leerdamse predikant. "De kerk heeft zich dikwijls verkeken op de toekomst. De wereld moet weten wie Jezus Christus is, dat is onze taak." Naar aanleiding van het visioen aan Paulus in handelingen 16, geeft Veldhuizen de spits van zijn speech aan: "De man die Paulus naar Europa roept - steek over en help ons! - staat voor Europa. Onze hele cultuur is nog steeds doortrokken van het christendom; om een goed Europeaan te zijn, moet je een christen zijn. Een christen-jongere hoeft daarom ook geen minderwaardigheidscomplex te hebben. Je mist iets als je niet blijft bij het geloof eenmaal de heiligen overgeleverd," besloot Veldhuizen het Hoofdprogramma.

De voorzitter van het NGJ, Fred Blokhuis, sluit af met in het gebed de opmerkelijke woorden: "De Heer zal soms geglimlacht hebben, soms zachtjes met Zijn hoofd geschud, maar de Smell zal aangenaam zijn geweest in Zijn neus."

'Keuzeprogramma'

's Middags, na de lunchpauze, is er een Keuzeprogramma voor de 'praise-generation' tot de 'nix-generation': Speakers-Corner, Zing-in, Stadsrondwandeling en Terras-Nixen. De nog steeds massaal aanwezige jongeren kunnen naar hartelust zingen in de kerkzaal, waar op een gegeven moment 300 kelen hun werk doen onder begeleiding van de eigen Zing-in-Formatie. De club van de Stadsrondwandeling trekt erop uit, het terras zit vol, en in de Speakers-Corner begint de gitarist, Derk van der Veen, een inleidende gitaarsolo. Onder leiding van Jörgen Norg, ontstaat er tussen de drie hoofdsprekers een begrijpelijke discussie van hoog niveau. Naar aanleiding van een stelling over de Wet Gelijke Behandeling (deze zou door de nadruk op 'political correctness' een angst voor de leegheid van eigen denken camoufleren) kwamen er belangrijke punten van geschil naar boven. Hirsch Ballin dankt op ludieke wijze de gespreksleider dat hij met deze stelling tegen de schenen is getrapt. Hij en Vuyk menen dat mensen moeten kunnen worden aangesproken op wederzijds respect. Hirsch Ballin durft zelfs de stelling aan dat vooral wij, christenen, kunnen profiteren van zo'n wet. Veldhuizen benadrukt het gevaar van het heersen van een kleine groep over het geheel en wijst op het betrekkelijke van alleen 'wederzijds respect'. Opvallend gemeenschappelijk zijn de drie sprekers in hun waardering voor de 'gemeenschap' en de 'traditie', zij het dat er in de interpretatie grote verschillen naar voren komen.

'Half vijf':

Het programma is afgelopen. Veel mensen blijven op en om het terras met haar vele stands hangen. Friet, cola, bier en hamburgers zijn nog volop te krijgen. Een enkele wijkbewoner en een bezoeker van de coffeeshop van de overkant, alsmede enkele 'asielzoekers' mengen zich in het publiek dat van zichzelf al uiterst bont geschakeerd is. Verscheidenen overbruggen de tijd om 's avonds nog naar het feest te kunnen.

De reacties zijn verdeeld, kritiek is niet van de lucht, maar de algemene stemming is positief: Landdag '95 is niet achteloos aan de meeste jongeren voorbij gegaan. Volgend jaar mogen anderen proberen het anders te doen.

(Geschreven met medewerking van de ND-correspondent & Erik Brink)

Georgië, het land waar leven kostbaar is

1. Dubbel perspectief

P.J. van Kampen, Ede

Voor de tweede maal in twee jaar verbleef ik twee weken in Georgië, het land aan de voet van de Kaukasus. Net als vorig jaar wil ik graag verslag uitbrengen van (economisch en ook geestelijk) leven in dat voormalige Sowjet gebied.

I. Het verhaal van Levan: ik ben zo moe!

Mijn goede vriend Levan Achalmosulishvili is een man van 42, vol vitaliteit, zwier en kracht. Hij lacht veel, waarbij zijn ene gouden hoektand zichtbaar wordt. Maar als we naar huis rijden op deze vrijdagavond, zegt hij wel drie keer klagend: "Ik ben moe!" Dat had ik nog niet eerder van hem meegemaakt. Het is overigens niet zo'n wonder dat Levan moe is. Met zijn Russische vrouw Natasja en hun vijf kinderen, en zijn ouders en ongetrouwde zus Marina, woont hij in een niet al te klein dorp in Oost-Georgië. Hij is al jarenlang chirurg in het ziekenhuis van Gurdjaani, aan de voet van de Kaukasus. "Ga niet goed met dat ziekenhuis." We hadden vier jaar geleden 400 bedden. Nu is er nog maar een vijftigtal bedden bezet", zegt hij somber. "De meeste mensen komen niet meer."

Verwonderlijk is dat niet. Ze hebben in het ziekenhuis gebrek aan alles: bijna geen medicijnen, bijna geen verbandmateriaal. Even erg, ze hebben een deel van de tijd geen electriciteit en geen gas. Tenslotte, veel mensen hebben simpelweg niet genoeg geld om opname in het ziekhuis zelfs maar te overwegen.

Omdat zijn werk in het ziekenhuis zo is teruggelopen, heeft Levan het plan opgevat om een kleine privékliniek te beginnen. "Een christelijke kliniek. Ik doe de kleine operaties, in een deel van mijn vrije tijd. Dat kan best naast mijn werk in het ziekehuis. Mijn vrouw Natasja is ook arts; die doet het meeste geregelde consult. Een vriend komt als tandarts werken en we hebben samen nog een assistente." Hij wil

een ziekenhuis voor de mensen uit de dorpen. Minstens 40.000 mensen hebben geen enkel ziekenhuis in de buurt. De plannen beginnen gestalte te krijgen; een deel van een etage in een groot gebouw is gehuurd en moet nu verder worden ingericht. Wat dat inhoudt merk ik aan den lijve. Zijn vriend Luchum is op deze tijd, 11 uur op vrijdagavond, met zijn grotere auto naar zijn nieuwe centrum gekomen met een nieuwe tandartsstoel, gekocht in een naburig dorp. We zeulen het gevaarte een stel trappen omhoog, in het pikkedonker. Omdat de lampen in het gebouw niet werken, moet zijn zus Marina zo nu en dan een lucifer aansteken, zodat we kortstondig toch wat kunnen zien. De volgende dag moet ik mee gaan kijken en zie ik het geval in volle schoonheid. De hemel sta hen bij, zowel de patiënten die in de stoel moeten plaats nemen als de tandarts die ermee moet werken! Hij lijkt van gietijzer, is van russische makelij, ongelooflijk zwaar en zo oudwerwets dat je vermoedt dat hij al bestond toen Noach in zijn Ark rondvoer. Een onwenzelijk zwaar stuk onappetijtelijk metaal! Maar Levan is er blij mee; hij heeft er een poos naar gezocht en ook voor gebeden.

Snelle groei

Naast zijn werk als chirurg is Levan voorganger van de snel groeiende gemeente van Gurdjaani. In die hoedanigheid heb ik hem ook leren kennen. Ze hebben nu ongeveer 80 leden, waarbij, zoals onder Baptisten gebruikelijk, de kinderen niet zijn meegeteld. Maar afgelopen week, toen het Pasen was (een week later dan in het Westen Pasen werd gevierd) stonden er gasten op de stoep, buitenkerkelijke mensen die wel eens wilden weten wat dat nu was: een Baptistengemeente. Hoe vierden die Pasen? "Het waren er honderdvijftig!", zei Levan. "Dat was me wat. We wisten niet wat ons overkwam. Maar we hadden ook een half jaar lang, elke zaterdag, met nadruk ervoor gebeden dat de Here God mensen zou sturen. We hadden per folder mensen voor onze Paasviering uitgenodigd en toen kwamen er

dus honderdvijftig! Verreweg de meesten waren zeer positief; ze wisten nu dat we geen secte zijn, zoals de Orthodoxe Kerk zegt, maar een Kerk. We hielden van Jezus. Een stel mensen zei dat ze zich over een tijdje wel willen laten dopen. Maar daarvoor zal toch eerst geloofsonderricht moeten komen."

Pastor Levan ziet dus vrucht op zijn werk, net als hij het gezien heeft op zijn ijveren op vijf (!) evangelisatieposten, de laatste jaren. Dat alles dus naast zijn werk als chirurg. In afgelegen gehuchten in de bergen, heeft hij vijf kleine huisgemeenten zien ontstaan. Vorig jaar ben ik nog met hem meegegaan en op verschillende plekken gepreekt of Bijbelstudie gedaan. Ver van de bewoonde wereld kwamen groepjes van 20-40 mensen bij elkaar, de oudere vrouwen vaak in het zwart, met een gezicht zo gegroefd als een net geploegd veld, en met van die heel knoestige handen. De heiligen van Oost-Europa, denk ik vaak, al is dit feitelijk niet meer Oost-Europa, maar West-Azië. De mannen eveneens oud, voor mijn besef. Veel jongere mannen en vrouwen zijn er ook; ze lopen er wat kleurrijker en fleuriger gekleed bij, al is het leven hier duidelijk uiterst sober. En natuurlijk ook veel kinderen.

Nu kan Levan dat werk niet meer doen. Hij is vorig najaar tot algemeen secretaris van de Unie van Baptisten van Georgië benoemd, een taak die hem geregeld naar de hoofdstad Tbilisi brengt, maar ook vaak verder, tot in West-Georgië toe. "t Is allemaal veel te veel", stelt hij wat mismoedig vast. "En dan heb ik nog de verantwoordelijkheid voor ons Seminarie, hier in Gurdjaani. En ik moet natuurlijk ook geregeld in mijn tuin werken, minstens een uur per dag; anders is er straks niets te eten. Man, ik ben zo moe!"

Afgeleefde mensen

Om half twaalf komen we thuis, na een volle vrijdag aan het Seminarie, hun nieuwe theologische opleiding, het wegbrengen van de studenten

ervan naar allerhande vrij afgelegen huizen, waar ze bij plaatselijke gelovigen logeren en het wegbrengen van de al genoemde tandartsstoel. Levans vader en moeder zijn nog op. Ze zitten zwijgend en bijna onbeweeglijk op hun stoel op de veranda. Zijn vader blijkt 70 en zijn moeder 62. Ik ben verbaasd, want ik had haar echt rond de 80 geschat! Ze is een oude vrouw, die lijdt aan artritis en net als haar man volkomen op lijkt, uitgeblust. "Dat komt grotendeels van hun zware leven", merkt Levan op. "Ze hebben altijd op de kolchose gewerkt, van 6 uur 's ochtends tot 7 of 8 uur 's avonds. Ze hebben steeds verschrikkelijk hard gewerkt en zijn nooit aan zichzelf toegekomen. Nu zijn ze volstrekt afgewerkt. Helemaal afgeleefd!" De ouders in kwestie horen zijn verhaal aan zonder commentaar. Ze verstaan geen Engels en verder zijn ze ook niet geïnteresseerd; ze zitten op hun gemak te zitten.

II. Het verhaal van Ilia: economische rampspoed

Hoe het in Oost-Georgië gesteld is hoor ik later ook van mijn vriend Ilia Ossephashvili. Hij is 28, vorig jaar afgestudeerd (Duits) aan de Universiteit van Tbilisi. Zijn vrouw Natela verwacht over zes weken hun tweede kind. Ik hoor van hem het zelfde verhaal met een dubbel perspectief. "Bij ons in Oost-Georgië hebben we al tijden nauwelijk gas of licht. We werken met kaarsen of kerosinelampen. Alleen als je een generator hebt, kan je over licht beschikken." Het leven is er hard. Maar hoe komt dat nu precies? Het antwoord is. "Eigenlijk is het heel eenvoudig. Tot het ineensstorten van het Communisme had men hier kolchosen, collectieve boerderijen. Toen de val van het Communisme een feit was, maakte ook Georgië zich los uit het verband van de Sowjet-Unie, want men wilde vrij zijn. De regering ging de collectivisatie tegen en ieder gezin op het platteland in Oost-Georgië kreeg één, twee hectare grond. Prima dus! Toch niet. Er was namelijk geen gereedschap en de paar tractoren die er waren konden moeilijk verdeeld worden. In de kolchozen had men al die landbouwwerktuigen natuurlijk in gezamenlijk beheer; nu kan geen enkel gezin individueel zich zulk materieel permitteren. Nog erger, vroeger kon je wel aan reserve-onderdelen komen, zij het met moeite. Nu zijn die nergens beschikbaar. En dus staat momenteel praktisch elke tractor ergens ongebruikt op

een erf er is maar een fractie van het werk goed te doen. Als je dan ook nog weet dat de aan de boeren afgestane landbouwgronden soms zeer ongelukkig zijn verdeeld, begrijp je wel wat dat betekent! Soms moet je een heel eind reizen voor je er bent. Nou je snapt wel wat dat betekent. Honger is er niet, maar verder..."

Grote geestelijke openheid

Er is echter, zoals al aangegeven, ook een andere kant aan het verhaal. "De geestelijke openheid is in Oost-Georgië momenteel erg groot. De laatste tijd is dat trouwens ook in West-Georgië het geval. Daar was tot voor kort niets aan enige interesse te merken. Wat het Oosten betreft, denk je in: vier jaar geleden was er in heel Oost-Georgië maar één Baptisten gemeente, in Gurdjaani. Nu zijn er twaalf grote gemeenten, van tegen de 100 leden elk. Dat is voor ons groot. Ook zijn er tegen de 120 evangelisatieposten. Als die ontwikkeling door gaat, ontstaat daar binnenkort nog een aantal gemeenten uit."

Hard werken

Ilia heeft de afgelopen jaren hard gewerkt. Hij studeerde Duits in Tbilisi en dus was hij van maandag tot vrijdagmiddag in de georgische hoofdstad. Naast zijn studie deed hij elke week Bijbelstudie, met zo'n 20-25 studenten. "Op vrijdag ging ik met de bus

naar Kwareli, waar ik vandaan kom. Dan hielp ik Levan met zijn werk. Ik had in het weekend veel werk te doen in zeven evangelisatieposten die mijn verantwoordelijkheid waren; niet dat ik elke week op elke plek kwam; ik bezocht ieder van die dorpen echter vrij geregeld en bood de mensen daar ondersteuning. Dat werk is echt gezegend. In het dorp Nachsupeli had je destijds een kring van vijf vrouwen; vorig jaar zijn in dat dorp twintig mensen gedoopt! Het werk werd, zoals gezegd, erg gezegend, maar ik had het natuurlijk wel erg druk! En Natela, mijn vrouw, bleef altijd met ons dochttertje achter in Tbilisi; die zag ik nooit in het weekend! Dat was best zwaar, voor ons allebei. Bovendien was het natuurlijk een bestaan vol reizen; ik heb eens gelezen dat de stichter van de Jehovah's Getuigen, pastor Russell, die voor zijn tijd erg veel reisde, 40.000 km. per jaar aflegde. Ik heb voor mezelf berekend dat ik op ongeveer 25.000 km. per jaar kwam, alles per bus."

Hij woont nu in Kwareli, is er voorganger van de gemeente en reist minder dan de afgelopen jaren, hoewel hij als jeugdwerk-coördinator van de Baptisten zich ook geregeld voor allerlei taken naar het Westen van zijn land moet spoeden, voor consult of voor een van de conferenties die men organiseert, "over ethische vragen, huwelijk en gezin en andere dingen waar

jonge mensen mee bezig zijn. Ik heb nu echter wel meer tijd om me aan vertaalwerk te zetten. Behalve de Bijbel hebben we maar één eigentijds boek in het Georgisch dat van evangelische snit is. Daar moeten we wat aan zien te doen." Verder volgt hij nog de opleiding aan het Seminarie. Eén weekend per maand komen dan ca. 40 mensen naar die plek om er les te krijgen: Exegese, Geloofsleer, Kerkgeschiedenis, en tot mijn genoegen ook zaken als Cultuurgeschiedenis. De school bestaat nu anderhalf jaar; als men afgestudeerd is, na vier jaar, kan men de gemeenten gaan versterken, als pastor, jeugdleider, evangelist of in een andere hoedanigheid. Nu hebben de gemeenten een schromelijk gebrek aan kader. "t Is wel veel lezen en studeren, maar we leren er veel. Natela volgt de cursus ook."

Een nieuwe dag

Zelf was ik er nu twee achtereenvolgende jaren om er les te geven en ik ben getuige van de grote inzet van de studenten.

Ik praatte er opnieuw met uiterst toegewijde mensen. Ze hebben bijna geen moment vrij, zijn altijd bezig met de opbouw van de gemeente. Maar klagen doen ze niet. De Heer is goed en geeft veel zegen.

De volgende morgen vroeg zit ik, gehurkt, me te wassen en te scheren bij 'n stukje loden pijp buiten Levans erf, waaruit voortdurend water uit een nabijgelegen bron gutst. 't Is de enige kraan in de buurt. Scharrelkippen (andere kippen heb je hier niet) en ook ganzen lopen nieuwsgierig om me heen. Levan komt me geeuwend goedemorgen wensen. "Heb je goed geslapen?", wil ik weten. "Ben je nog moe?" "Nee hoor", grijnst Levan, "ik ben niet meer moe. Ik voel me weer sterk!" Hij rekt zich uit. We gaan weer een drukke lesdag tegemoet. Maar eerst moeten we samen nog een zak cement achter in zijn Lada leggen. Een muur rond het kerkgebouw is nog niet helemaal klaar, maar vandaag maakt hij hem af, met de hulp van een paar mannen uit de gemeente. De Kaukasus, een bijna rechte muur van steen, is niet niet ver weg, maar moeilijk te zien vanwege de bewolking.

Wederom Vakantiebijbelweek in Roemenië

Wie herkent dat niet, dat gevoel dat je soms bekruipt als je zendingsverhalen leest of je ziet op de tv een reportage over mensen die huis en haard opgeven om ontwikkelingswerk te gaan doen. Je hoort van het uitdelen van bijbels in Rusland en andere voormalige Oostbloklanden.

Ach je moet natuurlijk nuchter zijn, want God heeft ons niet allemaal geroepen om op die manier het evangelie uit te dragen, maar toch...

En dan lees en hoor je van Vakantiebijbelweken die vanuit Nederland gehouden worden in Roemenië. Zou dat niet te realiseren zijn? Je vakantie heb je er wel voor over, maar hoe moet het praktisch geregeld worden? Je praat er met andere mensen over, die worden ook enthousiast en zo gaat het balletje rollen. Tot het moment dat je beslist: We gaan!

Pas dan ga je je realiseren wat er allemaal geregeld moet worden.

Ervaring met vakantiebijbelweken in Dronten is er wel, maar hoe moet dat in Roemenië? Je ziet opeens hoe rijk we hier zijn! Kopieermachines, scharen, bekers, eigenlijk is hier alles voorhanden. Ga je naar Roemenië dan zal alles hier voorbereid moeten worden en meegenomen: potjes lijm, kleurtjes, scharen, papier, werkjes, limonade, (het is daar wel te koop, maar je weet nooit hoeveel en wanneer) en natuurlijk snoepjes, want dat maakt zo'n week helemaal tot een feest!

Al met al een hele organisatie, waar je van tevoren niet bij stil staat.

Gelukkig kwamen er vanuit de NGK van Utrecht veel praktische tips. Vanuit die gemeente is vorig jaar een zelfde actie georganiseerd. Hun verhalen en ervaringen waren erg positief! Zij vertelden over de honderden (!) kinderen die naar de VBW kwamen, iedere dag weer. Het was echt een feest voor hen. Kinderen staan ook zo open voor het evangelie. En misschien bereik je door kinderen ook de ouders.

Concreet zien de plannen er nu zo uit:

In de week van 10 t/m 14 juli hopen we DV een VBW te begeleiden in Tirgu Mures. Daarnaast willen we nog een project sponsoren, waar vorig jaar ook een VBW is georganiseerd. Toen werd die VBW begeleid vanuit Utrecht. Nu is de plaatselijke bevolking in staat om zelf de leiding te nemen. Ze hebben echter niet de middelen om weer een nieuw VBW-pakket aan te schaffen. Zo'n nieuw pakket wil Dronten dan ook graag voor haar rekening nemen.

De hele operatie zal in Dronten voorbereid worden. Denkt u zich eens in: 30.000 kopieën moeten er worden gemaakt. En dan nog alles vouwen en nieten! Maar er is al veel hulp aangeboden.

Het enige dat nu nog voor een deel ontbreekt, en u raadt het al, zijn de financiën. Het hele project (incl. het sponsor-project) kost f 5000,-.

Met andere acties binnen de gemeente is al een deel bij elkaar gebracht.

We hopen nu dat u ons voor het resterende bedrag de helpende hand wilt bieden, zodat we samen de kosten van dit mooie werk dragen.

We hebben u in het kort verteld wat we deze zomer hopen te doen in Roemenië en waarom. Mocht u echter meer willen weten dan kunt u bellen met Marian Alons, tel. 03210-17506.

Uw gift kunt u overmaken op **rek.nr. 92.91.55.882 gironr. 310031 van de SNS bank o.v.v. Ned. Ger. Kerk inz. projecten.**

Alvast hartelijk dank voor uw bijdrage, namens de kinderen in Roemenië en namens het Vakantie Bijbel Team van de NGK Kerk te Dronten.

Zorg voor pasgeborenen

J.G. Knol, Utrecht

In de afgelopen weken heeft dr. Wierenga de lezers van OPBOUW geconfronteerd met het uitermate fundamentele en voor betrokkenen vaak dramatische vraagstuk van de zin en de onzin van medisch handelen bij pasgeborenen. Onlangs is deze problematiek weer in het nieuws gekomen toen de rechtbank van Alkmaar een gynaecoloog heeft ontslagen van rechtsvervolging omdat hij (niet de kinderarts) aan alle zorgvuldigheidseisen zou hebben voldaan toen hij opzettelijk het leven van een ernstig gehandicapte baby op verzoek van de ouders heeft beëindigd.

Noodzakelijke standpuntbepaling

Indien ik het met eigen woorden mag zeggen confronteert Wierenga ons vanuit zijn professie als kinderarts/neonatoloog met de vraag of het christen-zijn iets betekent in de dialoog tussen ouders, medici en verpleegkundigen over de toekomst van ernstig gehandicapte kinderen die een moeilijk leven tegemoet gaan. Hebben wij als christenen nog iets te zeggen als er kinderen geboren worden met allerlei gebreken en met zodanige functiestoornissen dat men na diverse consultaties wel moet constateren dat het kind maar kort en met veel moeite en pijn zal leven?

Terecht stelt Wierenga aan het slot van zijn reeks dat in de toekomst deze vraagstukken vanwege medisch-technologisch ontwikkelen een hoge prioriteit zullen hebben en dat het daarom ook voor christenen noodzakelijk is om op basis van "goede inhoudelijke kennisneming van deze problematiek" een standpunt te bepalen. Christenen kunnen op basis van kennis van zaken een duidelijke inbreng hebben in de ontwikkeling van het gezondheids- en gehandicapten-beleid.

Zorgvuldigheid en bewogenheid
Nu verdienen de artikelen van Wie-

renga ook aandacht omdat hij lid is van een werkgroep "Ethische aspecten van de neonatologie" van de Nederlandse vereniging voor Kindergeneeskunde. Deze werkgroep heeft een rapport gemaakt "Doen of Laten?" met als ondertitel "Grenzen van het medisch handelen in de neonatologie". In dit rapport wordt veel aandacht geschonken aan de vraag welke criteria er gebruikt mogen en kunnen worden om een oordeel te geven over de zin van een medische behandeling. Dezelfde problematiek en dezelfde vragen die dr. Wierenga in zijn artikelenreeks schetst en oproept vindt men, weliswaar anders geformuleerd, ook in het genoemde rapport terug. Wierenga spreekt met een zeker gezag en ik denk dat zijn opvattingen bij de collegae kinderartsen wel gemeen goed zijn.

Degene die de artikelen van Wierenga heeft gelezen, zal het opgevallen zijn dat hier sprake is van een grote zorgvuldigheid en bewogenheid die men zowel in het rapport van de werkgroep als in de artikelen van Wierenga tegenkomt. Men voelt dat de pasgeborenen niet zomaar gevallen zijn, maar dat daarin a.h.w. sprake is van een

existentiële ontmoeting van dokter, ouders en kind die alle het belang van het lijdende kind op het oog hebben.

Bezorgdheid

In mijn hoedanigheid als bestuurslid van de Federatie van Ouderverenigingen heb ik enkele keren met dr. Wierenga gesproken. De eerste keer als lid van het bestuur van de Federatie van Ouderverenigingen samen met de voorzitter van de genoemde werkgroep dr. C. Versluys. De aanleiding van deze ontmoeting was de ernstige bezorgdheid van de oudervereniging over enkele onderdelen van het rapport en met name over de lijst van criteria waaraan pasgeborenen moeten voldoen om blijvend behandeld te worden.

De tweede keer in het kader van een miniconferentie van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde en de Federatie van Ouderverenigingen tijdens welke conferentie diverse misvattingen zijn recht gezet.

De Federatie heeft zich verwonderd over het feit dat de werkgroep het blijkbaar niet opportuun heeft geacht om met ouders te spreken want er is geen contact geweest met de Federa-

Foto: Jaco Klamer/ND

tie van Ouderverenigingen, terwijl daar toch enige 'ervaringsdeskundigheid' had kunnen worden verwacht. Want hoe men het ook wendt of keert er zijn in deze problematiek twee 'lijdende' partijen, t.w. het kind dat lijdt en de ouders die hun kind zien en voelen lijden.

Zelfredzaamheid

Zoals reeds gezegd heeft de commissie in bovenvermelde rapport criteria geformuleerd op basis waarvan kan worden beoordeeld of er voldoende kwaliteit van leven is om een medische behandeling nog zinvol te doen zijn. In het rapport wordt o.m. genoemd de zelfredzaamheid in de zin van zich zelf verzorgen en kunnen schrijven. Het is niet verwonderlijk dat juist op deze punten de federatie namens de ouders daar heftig verzet tegen heeft aangetekend.

Daarbij moet wel eerlijkheidshalve worden opgemerkt dat het de commissie niet gaat om een enkele handicap gaat maar om het gehele complex van handicaps en functiestoornissen. Het niet-kunnen-schrijven is dan een element van een totaal van ernstige stoornissen.

Maar dat neemt niet weg dat de hoogleraar De Beaufort in de Volkskrant van 27 Mei 1995 constateert dat er in het medisch circuit grote overeenstemming bestaat dat de kwaliteit van het leven kan worden getoetst aan de vraag of het kind zal kunnen communiceren. Maar wie bepaalt wat communiceren is? De hoogleraar of de ouders die toch in communicatie staan en willen staan met hun kind dat vegetatief leeft? De buitenstaander heeft er soms geen weet van hoe intens een ouder kan communiceren met zijn diep gehandicapt kind.

Op dat punt hebben de ouderverenigingen hun standpunt duidelijk verklaard. Welke handicap ook en in welke mate dan ook kan nimmer zonder meer een argument mag zijn om niet te behandelen. Maar van elke behandelaar mag worden verwacht dat de behandeling wordt gedragen door de overtuiging dat ook het gehandicapte kind, hoe diep gehandicapt ook, een mens met mogelijkheden is.

Ethiek

Ook opmerkelijk is het dat de werkgroep wel heeft gediscussieerd met ethici als de hoogleraren Dupuis en Kuitert, maar niet met 'andersdenken' als de hoogleraren Douma en Velema.

Waarom ik dit laatste zo uitdrukkelijk stel is dat ik zo graag een leerling van Wierenga wil zijn als hij mij vanuit zijn vakgebied als kinderarts en neonatoloog laat zien in hoeverre de fundamentele posities die o.m. door Douma en Velema worden ingenomen van belang zijn voor de keuze voor het al of niet staken van de behandeling. Want daar heb ik wat aan bij het meedenken en meepraten met de overheid over de ontwikkeling van het gezondheids- en gehandicaptenbeleid in Nederland. Of nog concreter gesteld wil ik van Wierenga weten, denkend vanuit zijn vakgebied, in welke mate de posities van Douma en Velema al of niet te prefereren zijn boven de denkbeelden van Mevr. Dupuis. Deze laatste zie ik toch altijd nog als degene die haar 'ethisch fiat' gaf toen een

**Ik blijf volhouden
dat er ... een
principieel verschil
is tussen het
staken van een
behandeling en het
beëindigen van het
leven door een
behandeling.**

baby met het syndroom van Down (een mongool) en een operabele darmafsluiting door het nalaten van een bepaalde behandeling is gestorven met als argument dat een kind met het syndroom van Down een zwaar leven tegemoet gaat. En ik zou dan ook wel eens van Wierenga willen weten in hoeverre de opvatting van Kuitert dat er sprake kan zijn van een "door de vloer van het bestaan zakken" de voorkeur verdient boven de opvatting van de Federatie van Ouderverenigingen waarin Philadelphia, Dit Koningskind, Helpende Handen, VOGG en Werkgroep Ouders van Kinderen in Internaten gezamenlijk de principiële opvatting uitdragen dat gehandicapte baby's ook mensen met mogelijkheden zijn en dus recht hebben op waardigheid en ontplooiing.

Dienstbetoon

Hoewel Wierenga vooral aandacht besteed aan de medische en verpleegkundige aspecten van het vraagstuk van het al-of niet staken van een behandeling gaat het in deze kwesties toch vooral om het lijdende kind en om de verdrietige ouders. Ik denk dus dat al die vragen die Wierenga terecht stelt aan de zorgverleners ten aanzien

van het voortzetten of beëindigen van een behandeling slechts zin hebben in relatie met de belangen van ouders en kind.

Dus discussies rondom het al of niet staken van de behandeling door de professionals kan niet anders zijn dan dienstbetoon aan kind en ouders.

Want daar schuilt het verdriet en de pijn.

Want ook christenouders hebben verdriet wanneer in hun gezin een gehandicapt kind wordt geboren. De ervaring leert dat ouders (ook in kerkelijke kring) vaak alleen over blijven met hun gehandicapt kind. In de begintijd mag er nog wel eens meeleven zijn, maar op de duur komen zij alleen te staan. En de ouders krijgen te maken met allerlei oppervlakkige en banale troostwoorden zoals "wees maar blij dat je nog gezond kinderen hebt". Maar de moeder blijft toch maar zitten met haar zorg als haar verstandelijk gehandicapte dochter verliefd is op een jongen. En een vader kan het wel uitschreeuwen als hij ziet dat zijn zoon in plaats van stamhouder te zijn zich voortdurend beschadigt en zich soms letterlijk opeet.

De problematiek waarmee Wierenga ons confronteert is daarom een onderdeel van het veel grotere vraagstuk hoe wij omgaan met gehandicapte kinderen en met de ouders en verwanten van deze kinderen. Is er een verband tussen de handicap en de zin van het leven? Dat is geen medische vraagstelling maar een voluit religieuze.

'Zinloos handelen'

In de discussies maken met name artsen gebruik van de term 'zinloos medisch handelen'. Daarbij gaat het om een oordeel dat wetenschappelijk-medisch van aard is. Zinloos medische handelen is ethisch ontoelaatbaar omdat in dit handelen de mens louter als object wordt gezien. Nu is er geen directe verbinding met de zin van het leven. Elk leven heeft zin en het oordeel over de zin van het leven is niet wetenschappelijk van aard. Dat betekent dus dat als de arts een behandeling zinloos vindt dit alleen zijn professioneel handelen betreft. Ouders kunnen een ander oordeel hebben waardoor zij een verdere behandeling van hun kind, zij het dan door een andere arts, wenselijk achten.

Nu ben ik van mening dat indien er wordt besloten om een behandeling te staken dat er dan direct een zorgplan klaar moeten liggen. Dit zorgplan moet gedragen worden door het respect

voor de waardigheid van het kind en van de ouders. Het is mogelijk dat de arts van mening is dat in een concreet geval het beste zorgplan hierin bestaat dat hij een spuitje geeft waardoor het leven wordt beëindigd. Dat is voor mijn gevoel toch principieel iets anders dan dat men via een behandeling het lijden van het kind verzacht en het langs deze weg waardig laat sterven. Maar als men moet spreken van de zin van het leven dan betekent niet dat elke levensverlenging zinvol is.

Invloed van experts

In dit verband moeten we wel oppassen voor de toenemende invloed van de experts als het gaat om beoordeling van grenssituaties. Natuurlijk wordt wel erkend dat uiteindelijk de wetenschapper niets te zeggen heeft over de waarde van het leven maar hij is wel gemachtigd om uitspraken te doen over de waarde d.i. de effectiviteit van de behandeling. Maar ik heb nog steeds de overtuiging dat ook de wetenschapper de toekomst niet in zijn hand heeft en dat als het gaat over de grens van het leven waarbij de dood op korte termijn onvermijdelijk is de medicus als wetenschapper door de achterdeur moet verdwijnen. Op de grens van leven en dood is de wetenschap overbodig geworden.

Blijven behandelen?

Moeten we dan maar blijven behandelen?

Neen, want dat is onmenselijk.

Ik blijf volhouden dat er in religieus en ethisch opzicht een principieel verschil is tussen het staken van een behandeling en het beëindigen van het leven door een behandeling.

In het staken van een behandeling kan de verantwoordelijkheid van zowel de ouders als van de medici perspectief krijgen doordat het leven wordt gerespecteerd. Maar wij zijn wel verantwoordelijk voor het laten lijden van een kind, voor de pijn en het verdriet van de ouders, van de broers en zussen.

En daarin kan er sprake zijn van een christelijke inbreng.

Op dit punt wil ik duidelijk mijn mening stellen. Een mening die ik ook heb verwoord in mijn referaat op de jaarvergadering van OPBOUW.

Het kan het belang zijn van het kind om niet verder te behandelen. Niet louter om dit mensenkind te bewaren voor pijn en zinloosheid van het bestaan. Want wat weten we daarvan af?

Zorgvuldigheid ten opzichte van het door God aan ouders geschonken mensenkind kan betekenen dat wij met alle zorgvuldigheid de behandeling staken. De medicus zal leviet zijn in zoverre hij informatie verschaft en de middelen aanreikt om het kind zorgvuldig te laten sterven.

Dat kind gaat dan een goede toekomst tegemoet omdat God in de hemel voor elk gehandicapt kind dat

geen levenskansen heeft een Vader wil zijn.

Voor die gouden toekomst moet zinloos medisch handelen wijken en krijgt levensbeëindigend handelen zin.

(Prof.dr J.G. Knol is o.a. bestuurslid van de Federatie van Ouderverenigingen en lid van het College van Advies van de Nederlandse Gehandicapten Raad.)

Een aktie voor Sujoy Roi

De gemeente van Breukelen steunt al sinds 1987 het zendingswerk van Ds. Sukrit Roy in Calcutta (India). Naast steun uit Breukelen krijgt Ds. Roy ook steun van kerken uit Korea.

Het werk van Ds. Roy in Calcutta is enorm gezegend. Sinds 1987 zijn er al 38 gemeenten gesticht. In 1990 is Ds. Roy ook een Seminarie voor aanstaande predikanten gestart. Meer dan 45 studenten studeren daar momenteel.

Een jongere broer van Ds. Roy, Sujon Roy heeft zo juist zijn studie theologie in Korea afgesloten. Nu zou hij zijn broer in Calcutta kunnen gaan helpen. Uit correspondentie bleek dat Sujoy vooral aan het Seminarie zal gaan werken, maar toch nog eerst graag eens kennis zou willen maken met onze kerken. Tegelijk zou hij hier willen gaan studeren om kennis te maken met de gereformeerde theologie in Nederland. Voor het eerste jaar zijn daarvoor plannen gemaakt. In elk geval lijkt ons die studie van belang voor zijn werk aan het Seminarie later. Bovendien gaat hij nederlands leren, wat vooral ook van belang is voor docenten uit Nederland die per jaar gedurende een paar weken aan het Seminarie college gaan geven. Inmiddels zijn Ds. Mudde en ds. Gerkema daar al eens geweest. Sujoy blijkt een heel goede student te zijn, die zijn roeping zeer ernstig neemt. Uit de aanbevelingen blijkt dat hij door zijn vroegere hoogleraren en zijn gemeentedominee wordt gesteund in zijn voornemen om een jaar naar Nederland te komen.

Voor een jaar studie in Nederland is ongeveer f 20.000 nodig (reiskosten, woning, voedsel, kleding, collegegelden, verzekeringen, boeken, taalcurriculum, enz.). Daarvoor is inmiddels f 5000,- toegezegd. Er is dus nog een tekort van F 15.000,-.

Sujoy komt uit één van de armste landen van de wereld. Grote delen van de bevolking hebben nog nooit van het Evangelie gehoord. Wat zou het geweldig zijn wanneer lezers van Opbouw ook aan dat zendingswerk in India hun steentje zouden willen bijdragen. Als u dit initiatief toejuicht, zou u uw steun kunnen omzetten door uw gave te storten op de girorekening van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Breukelen, postbank 2951044 o.v.v. Aktie Sujoy Roi. Uw bijdrage is aftrekbaar voor de belastingen.

Om Sunjoy in augustus naar Nederland te laten komen, zou het prachtig zijn als u snel reageert. Via OPBOUW houden we u op de hoogte van de aktie en van het verblijf van Sunjoy Roi in Nederland.

Wij bidden en hopen dat dit verblijf in ons land door zal kunnen gaan. Moge de Here dit werk zegenen.

Het comité,

Ds. F. Gerkema, Groningen

Ds. J.M. Mudde, Enschede

Ds. W.G. Rietkerk, Utrecht

Br. E. Schuurman, Breukelen

Ds. W. Smouter, Breukelen

Wilna Smienk-van 't Hul,
Haaksbergen

In de woestijn

Tijdens een bijeenkomst van een werkgroep over geloofsopvoeding, kregen we het over stapstenen en struikelstenen. De stapstenen zijn momenten of personen in je leven die je geloof weer een stapje verder hebben geholpen of nieuw leven hebben ingeblazen. Struikelstenen daarentegen geven weer waar het fout ging en je in de problemen kwam.

Uitgangspunt was dat je in je eigen opvoeden heel veel meeneemt uit je jeugd, uit jouw opvoeding dus. Ben je erg strak in het geloof opgevoed dan zul je misschien de neiging hebben je kinderen de vrije teugel te geven, vooropgesteld natuurlijk dat je dat strakke een probleem vond. Als je geen christelijke jeugd had baseer je je ideeën veel meer op hoe je er zelf over bent gaan denken sinds je tot geloof kwam.

In onze groep zaten drie personen met een ongelovige achtergrond. Zij verbaasden zich oprecht over de vele zorgen en schuldcomplexen die christelijke ouders 'van huis uit' met zich mee sleepten. Eén vrouw merkte op dat ze zich gelukkig prees met haar onchristelijke jeugd die voor het overige erg goed was geweest. Ze vond dat ze het in twee opzichten getroffen had: eerst een fijne onbezorgde jeugd en daarna tot geloof gekomen en nog gelukkiger verder.

Dat zette me erg aan het denken. Een groot gedeelte van de aanwezigen had een (synodaal) gereformeerde of hervormde achtergrond. In hun verhalen herkende ik veel uit mijn eigen jeugd of die van familie en vrienden. Wat het sterkst naar voren kwam was het enorme schuldbesef waarmee velen waren opgevoed. Klein en zondig te zijn en het nooit goed te doen, er was weinig besef geweest van een parel in Gods ogen te zijn. Eén vrouw beschreef hoe haar neurotische moeder, zelf vervuld van schuld- en zondebesef, haar perfectionistisch ingestelde dochter steeds opnieuw bleef opzadelen met het gevoel het nog altijd niet goed genoeg te doen. Deze vrouw was nog niet verlost van die schuldgevoelens uit haar jeugd. Gelukkig ben ik zo niet opgegroeid,

we mochten en konden blij zijn met ons geloof. Wel kreeg je een verantwoordelijkheid mee voor jezelf en anderen. (God ziet alles)

Hoe vind je nu het goede evenwicht tussen enerzijds een kind te losjes en zonder verantwoordelijkheidsgevoel op te laten groeien en anderzijds hem op te zadelen met zoveel ballast dat hij eronder bezwijkt. Elk ouderpaar moet daar weer eigen antwoorden op vinden en het is duidelijk dat de antwoorden van tegenwoordig anders zijn dan die van een generatie geleden. En ook de relatie met de kerk is in dezen anders geworden. Dat brengt mij bij de struikelstenen. Geregeld had men opgeschreven: de kerk, de regels, de dogma's, liefdeloosheid van bv. kerkeraden, gemeenteleden. Het had sommigen ertoe gebracht van gemeente of bijvoorbeeld school te wisselen. Toch had het geloof zelf alleen tijdelijke schade opgelopen, anders zouden ze niet zo'n cursus gaan doen. En dat kwam dan weer door de vele stapstenen die men ook op kon noemen: ouders, familie en vrienden, speciale bijeenkomsten met christenen, jeugdgroepen (bv. Youth for Christ) en soms: een goede kerkelijke gemeenschap. Hierdoor kwam ik tot de conclusie dat het individu van

meer belang voor ons geloof is dan de kerk en dat deze laatste vaak (mis)schien ongewild) een negatieve rol in het leven van mensen speelt. Wat een vreemde tegenstelling aangezien de kerk uit mensen bestaat. Is het zo, dat als mensen samen een groep vormen en zich volgens bepaalde gezamenlijke doelstellingen, (bv. de kerkelijke dogma's) presenteren, ze in conflict gaan komen met individuele belangen van gelovigen? Als dat zo zou zijn zou geen enkele kerk bestaansrecht hebben. Of is het zo dat wanneer een kerkelijke gemeenschap zich qua 'theorie' teveel gaat afkeren van de 'geloofspraktijk', ze langzamerhand haar bestaansrecht verliest? Ik denk hier m.n. aan de leegloop in de gereformeerde kerken.

Opvallend vind ik dat de algemeen christelijke bijeenkomsten, zoals bv. van de EO en ook van de Charismatische Conventie waar wij in het hemelvaartweekend aan deelgenomen hebben, zo ontzettend veel mensen trekken. Blijkbaar is dat een manier van velen om de kerkmuren af te breken en elkaar weer te vinden op die ene basis nl. het geloof in Jezus Christus. Uit de woestijn naar de oase van de gedeelde belijdenis.

De volgende keer wil ik hierover wat meer vertellen.

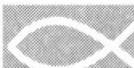
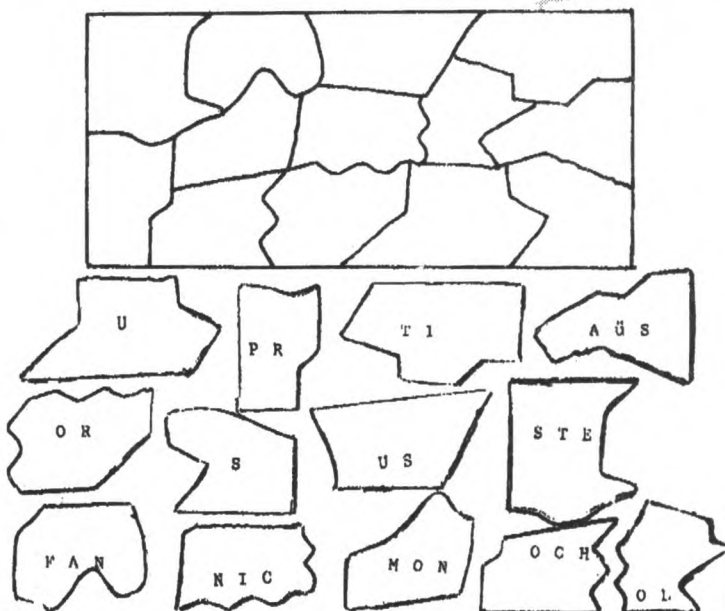
Voor de kinderen

Na Jezus' hemelvaart en de uitstorting van de Heilige Geest werd er in de plaats van Judas een nieuwe apostel gekozen, namelijk Mattias. Maar de kerk groeide zo hard dat er nog meer discipelen moesten worden aangesteld.

Zoeken jullie nu de juiste plaats van de puzzelstukjes en je vindt 4 namen van discipelen die werden gekozen. SUCCES

De oplossing van de vorige maal was: Uitstorting van de Heilige Geest.

G. Wijkhuizen-van Vuuren

Toenemende verjoodsing

Ondanks alle sympathie, die we voor het joodse volk hebben, moeten we ons er voor wachten de bijbel uit te leggen vanuit de joodse traditie. Ik noemde reeds de naam van Dr. G.H. Cohen Stuart, die ik in 1987 in Jeruzalem ontmoette.

In januari 1993 stond in 'Christenen voor Israël' een interview met hem. Er boven stond 'Dr. Cohen Stuart over de revolutie in de exegese' en daaronder stond in vette letters: 'Talmoed essentieel bij verstaan Nieuwe Testament'. Ik neem enkele uitspraken over:

„De joodse traditie heeft elementen die je helpen om het nieuwe Testament te verstaan. Ik denk dat dit onderwerp de meeste weerklank heeft. De mensen zijn hongerig om dat soort dingen te leren. Hun voorgangers weten er vaak geen lor van...” Zo, daar kunnen de voorgangers het mee doen.

Maar wat moet ik met die opmerking, dat de talmoed (de neerslag van eeuwenlange joodse discussies over de toepassing van Gods woord in het dagelijks leven) essentieel is bij het verstaan van het Nieuwe Testament? Ik heb in 1987 die vraag aan Cohen Stuart gesteld en daarbij gewezen op wat Paulus zegt in 2 Kor. 3:12 e.v.

„Nu wij zulk een verwachting hebben, treden wij met volle vrijmoedigheid op, geheel anders dan Mozes, die een bedekking voor zijn gelaat deed, opdat de kinderen Israëls geen blik zouden slaan op het einde van hetgeen moest verdwijnen. Maar hun gedachten werden verhard. Want tot heden toe blijft dezelfde bedekking over de voorlezing van het oude verbond zonder weggenomen te worden, omdat zij slechts in Christus verdwijnt. Ja, tot heden toe ligt, telkens wanneer Mozes voorgelezen wordt, een bedekking over hun hart, maar telkens wanneer iemand zich tot de Here bekeerd heeft, wordt de bedekking weggenomen.”

Opmerkelijk, dat Paulus direkt na deze woorden wijst op Gods Geest, die vrijheid brengt, en op verandering, die wij als gelovige christenen ondergaan, omdat die bedekking is weggenomen. Het antwoord van Cohen Stuart op mijn opmerkingen was duidelijk afwijzend en hij wilde er niets van weten. Ik kreeg de indruk, dat hij over het algemeen weinig of geen 'tegenspel' kreeg, als hij voor groepen over zijn

werk in Israël sprak. Hij benadrukte nogal, dat Jezus een jood was en dat het Nieuwe Testament eigenlijk een joods boek is. Toen ik hem vroeg of we niet beter kunnen zeggen, dat het nieuwe testament een christelijk boek is, gooide hij dat ver weg.

In 'Koers' van 22 december 1994 stond een artikel over 'De wisselende visie op Israël', waarin ook Cohen Stuart aan het woord komt. Hij is duidelijk tegen evangelisatie onder joden (vroeger heette dat 'jodenzending'):

„De Jood Jezus is in de loop van de eeuwen omgevormd tot een Griekse halfgod. Het is voor ons zelf al een probleem om door deze verandering een goed godsbeeld te krijgen. Als we de Joden hiermee willen opzadelen, is dat geen goede zaak. Daarbij komt dat Joden die Jezus als Messias aan nemen meestal uit de eigen gemeenschap worden gestoten. Zij raken zodoende in een geweldig identiteitsconflict, en worden er vaak doodongelukkig van. Maar als je een Jood helpt terug te zetten op de weg van Mozes dan zeg ik: oké.”

Dus terug onder de bedekking (2 Kor. 3)? Wat gezegd wordt over een identiteitsconflict zal voor een deel wel waar zijn. Maar waarom niet gesproken over joden, die christen werden, en vertelden, dat ze toen pas echt de psalmen konden zingen? Die zijn er ook!

Kent Cohen Stuart ze niet? Jammer! Jezus heeft wat nieuws gebracht, iets groots toegevoegd aan het 'oude' verbond, omdat hij met het 'nieuwe' kwam.

Cohen Stuart zal het ongetwijfeld goed bedoelen, maar in zijn ijver voor een gesprek tussen christenen en joden – en dat is goed – zet hij zich teveel af tegen christenen. En natuurlijk: christenen maakten en maken fouten tegenover joden, in Israël en elders. Maar joden maken ook fouten tegenover christenen, in Israël en elders. Toen ik er in 1987 op wees, dat joden het kruis bij het klooster St. George tussen Jeruzalem en Jericho hadden beschoten, werden Cohen Stuart en zijn vrouw nogal boos. Jammer, want een gesprek tussen joden en christenen vraagt om eerlijkheid. En het aandeel van ons als christenen hierin zal gedragen moeten zijn door de liefde van en voor onze Heiland.

Mevrouw Cohen Stuart noemde me een antisemiet. En ze meende het. Jammer! Geef mij dan m'n joodse vriend maar!

P.C. van Wijk, Zaltbommel

Even doordenken

Het ouderlingschap is een interessante en boeiende functie. Wat is boeiender dan het gesprek met mensen aan te gaan over wat hun ter harte gaat? De levende ontmoeting verrijkt ook je eigen leven. Verder draag je mee de verantwoordelijkheid voor een interessante instelling: elke zondag gaat er opnieuw een produktie in première, wekelijks heeft een aantal educatieve activiteiten plaats. De zorg voor mensen, ziek en gezond, oud en jong, staat centraal. En deze kerk heeft een publieke functie in de samenleving, in de vorm van moreel beraad, getuigenis en actie. Dan is er het boeiende veld van de oecumene.

Zo valt er meer te noemen. De kerk is een veelzijdige organisatie. Het is de grootste vrijwilligersorganisatie in onze samenleving, die het ondanks alle secularisatie nog niet zo slecht doet. Voor het jaar 2020 wordt zelfs verwacht dat dan nog 25% van de bevolking kerklid zal zijn. Een organisatie met toekomst dus!

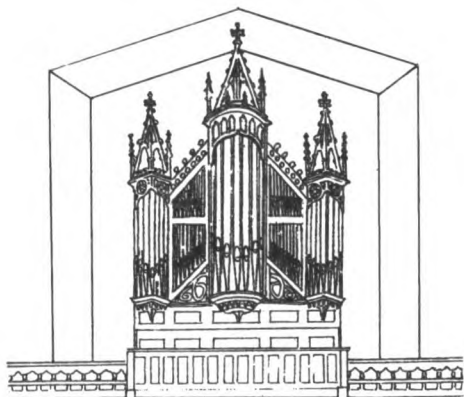
Prof.dr. Gerben Heitink in 'Ouderlingenblad', juni 1994

Dit stuk kwamen wij tegen in het: „Gereformeerd Kerkblad voor Drenthe, Overijssel en Flevoland” (eindredactie: Drs. A. Hekman te Beilen). We hebben veel waardering voor de originele manier waarop de hoogleraar praktische theologie aan de V.U. te Amsterdam de betekenis van het ouderlingschap verwoordt. Het is heel goed het eens van die kant te bekijken. Toch missen wij, althans in dit citaat, een belangrijke dimensie. Wij vinden, dat dit boeiende relaas eigenlijk in het horizontale blijft steken. We hadden zo graag een nadere uitwerking van het woord kerk gezien. Dan had het geheel toch een andere belichting ontvangen. Want het gaat erom, dat wij bij Christus mogen horen en van Hem afhankelijk zijn en dat wij in zijn dienst mogen staan. Als de kerk er in 2020 nog is, is dat te danken aan de belofte van de Here Jezus: „Wees niet bevreesd, gij klein kuddeke! Want het heeft uw Vader behaagd u het Koninkrijk te geven.” (Lucas 12:32). Die bemoedigende notitie ontbreekt hier!

Enschede.

O. Mooiweer

Regionaal

H. Algra

Den Helder: Er zit muziek in de Lutherse kerk

In januari werd de Lutherse Kerk in Den Helder eigendom van een Stichting. Deze Stichting is in het leven geroepen om de Nederlands Gereformeerde kerk aan een ruimte voor de zondagse erediensten te helpen. Binnen de Stichting is een Muziekcommissie actief. Doel van deze commissie is o.a. om voor extra inkomsten te zorgen. Frouwke Laning-Boersema, lid van deze commissie, legt uit: „De kerkzaal is prima geschikt voor allerlei muzikale activiteiten. Dankzij de vormgeving komen zowel koor-muziek als kamermuziek in deze ruimte goed tot zijn recht. Zo konden bezoekers tijdens de Landelijke Muziekdag 5 uur lang van klassieke muziek genieten. Toen viel al op hoe enthousiast de vele gastmusici waren over dit kerkgebouw. De openstelling van het gebouw op deze dag vormde dus tevens een goede reclame.”

Frouwke Laning: „We zagen kans om in de zomermaanden een zestal avondconcerten te organiseren. Musici uit allerlei kerken hebben belangeloos hun medewerking toegezegd”.

Een serie zomeravondconcerten dus. Op deze avonden speelt het orgel een grote rol, meestal in combinatie met een ander instrument. Alleen op de eerste avond speelt de blokfluit een hoofdrol. Twee ensembles zullen dan op een aantal bijzondere blokfluiten klassieke muziek ten gehoren brengen.

De data van de concerten zijn: de dinsdag-avonden 20 juni (blokfluit), 4 juli (orgel en blokfluit), 18 juli (orgel en trompet), 1 augustus (orgel en trompet), 15 augustus (orgel en blokfluit) en 29 augustus (orgel).

De toegang bedraagt f 7,50 (voorverkoop: f 6,-) inclusief koffie, thee of fris. De netto-opbrengst komt geheel ten goede aan de Stichting. Het kerkgebouw ligt in het centrum van Den Helder, vlakbij het NS-station. De concerten beginnen om 20.15 uur en duren ongeveer een uur. Verdere informatie bij: Fam. H. Algra (02230) - 17128 en fam. L. van Dam (02230) - 32506.

Kerknieuws

Jaarverslag 1994 Stagg

Samenvatting jaarverslag 1994 van de Stichting voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg.

Het aantal mensen dat een beroep op de Stichting deed groeide met 10%. Die groei was vooral te danken aan aanmeldingen uit de Nederlands Gereformeerde kerken. De ontwikkeling van de toename van de gemiddelde behandelingsduur per cliënt die in 1993 al zichtbaar was heeft zich ook in 1994 voortgezet. In Zwolle was het niet mogelijk de wachtlijst te bekorten, wegens ziekte van de medewerker daar, die maar gedeeltelijk werd vervangen. In Dordrecht bleef de wachtlijst konstant en in Houten werd de wachtlijst korter, omdat er zich minder niet-Nederlands Gereformeerde cliënten aanmeldde. Van deze laatste categorie wordt vanaf 1 oktober 1994 een behoorlijke eigen bijdrage gevraagd. Deze eigen bijdrage is noodzakelijk omdat de vergoedingen door de zorgverzekeraars drastisch teruglopen. Door de voortdurende wijzigingen in de financiële regelingen van de gezondheidszorg blijft de financiering van de activiteiten van de Stichting een voortdurend punt van zorg. Er werd daarom besloten ook van de Nederlands Gereformeerde cliënten een kleine eigen bijdrage te vragen.

In het afgelopen jaar heeft het bestuur van de Stichting zich gebogen over het beleidsplan dat aan de kerken en aan belanghebbenden inzicht moet geven in het voorgenomen beleid voor de komende jaren. Medio 1995 hoopt het bestuur hiermee klaar te zijn. Om bij gelegenheden zoals gemeentevergaderingen en conferenties duidelijk te laten zien wat het werk van de STAGG inhoudt, is er een opvouwbare mobiele presentatiewand aangeschaft. De vermelding van de STAGG in diverse plaatselijke jaarboekjes en de advertenties in de regionale kerkbodes willen ook de aandacht vestigen op het werk van de Stichting.

Binnen het kader van het toerustingswerk waren er verschillende activiteiten: o.a. een studieavond over de techniek van het huisbezoek brengen, een thema-avond over 'communicatie' in een relatie, voor de predikantsvrouwen een themadag over 'loslaten'

i.v.m. het vertrek naar een andere gemeente, een cursus voor ambtsdragers en een bijeenkomst voor jeugdleiders.

In het bestuur heeft ds. W. van der Veer uit Maassluis de plaats van ds. W.H. Louwerse ingenomen, die wegens drukke werkzaamheden zijn functie moest neerleggen.

Het bestuur is de medewerkers dankbaar voor de grote inzet en liefde waarmee zij hun werk verrichten. De kerken zijn wij dankbaar voor de positieve sfeer waarin vragen werden gesteld en gelegenheid werd geboden om voorlichting te geven.

Wilt u inlichtingen over de hulpverlening dan kunt u hiervoor het kantoor in Houten bellen, Pelmolen 2, 3994 XZ Houten, telefoon 03403-77071.

Cie Contact en Samenspreking sectie buitenland

In juni a.s. vertrekt er een delegatie van de Ned. Geref. Kerken naar de Verenigde Staten voor contactoefening.

De leden van deze delegatie, t.w. drs A. Boshuizen en prof.dr. H.G. Geertsema hopen de synode van de Christen Reformed Church bij te wonen, teneinde op die manier de band met onze broeders en zusters overzee te onderhouden.

Stichting diaconaal Jeugdhuisvestings project Zwolle

**In Zwolle staat een
(studenten)huis...**

Zwolle is uitgegroeid tot een echte studentenstad. De HBO-opleidingen kunnen niet meer op de vingers van twee handen geteld worden.

Dat brengt ook problemen met zich mee, want wie wil gaan studeren zal ook over woonruimte moeten beschikken. Woonruimte vinden is vaak al een probleem, laat staan woonruimte waar je je thuis voelt.

Gelukkig bestaat er sinds 1985 een studentenhuis waar je je wellicht wel thuis zult voelen. Dit studentenhuis, opgezet door de diaconieën van de Christelijke Gereformeerde Kerk en de Nederlands Gereformeerde Kerk (II) in Zwolle, beschikt over 16 zit/slaapkamers met keukenhoek.

In januari 1996 verhuizen we naar een

nieuw pand, waarin we zelfs 32 christen-jongeren een nieuw thuis kunnen bieden.

Door de achtergrond van de bewonersgroep (naast de studenten twee hoofdbewoners) is er sprake van een positief-christelijke woonomgeving. Een informatiefolder met inschrijvingsformulier kan worden aangevraagd bij het contactpunt van de toewijzingscommissie, mevrouw E. Hultink, Tichelmeesterlaan 86, 8014 LD te Zwolle, telefoon 038-661704.

Wie het eerst...

Evangelisatie-activiteiten Wapenveld

Bevrijd, voor altijd!

Door de evangelisatie-commissies van de Ned. Herv. Kerk en de Ned. Ger. Kerk te Wapenveld wordt dit jaar opnieuw een aantal evangelisatie-activiteiten georganiseerd. Deze activiteiten zullen plaatsvinden in de week van 19-25 juni 1995 met als thema 'Bevrijd, voor altijd!'

Dit jaar staat in het teken van de 50-jarige herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding van de Duitsers. Maar als we om ons heen kijken dan blijkt dat die bevrijding van toen niet heeft geleid tot een blijvende vrede. Integendeel zelfs. Op tal van plaatsen in deze wereld woeden oorlogen. Maar ook dichtbij zien we dat verhoudingen tussen mensen nogal zijn verstoord en dat egoïsme en materialisme hoogtij vieren. Vanuit de Bijbel mogen we weten dat verhoudingen tussen mensen onderling en tussen mensen en de schepping pas echt goed tot hun recht kunnen komen als de verhouding met God, de Schepper is hersteld.

En die weg tot God is hersteld door de Here Jezus die door Zijn lijden en sterven de straf op de zonde heeft gedragen. Wie in Hem gelooft is pas echt bevrijd, niet voor een poosje maar voor altijd, dat wil zeggen eeuwig. Daarvan willen wij in bovengenoemde week getuigen tijdens de volgende activiteiten:

Koffie-ochtend voor mannen en vrouwen

Organisator: Ned. Herv. Kerk te Wapenveld. Datum: Woensdag 21 juni 1995. Aanvang: 9.30 uur Plaats: Huize Rehoboth, De Vree 1, Wapenveld

Programma: Film van Corrie ten Boom, zang, korte meditatie
Contactpersoon: Christiaan Keizer, tel. 05206-70565

Overige info: Toegang is vrij.

Praise-zangavond

Organisator: Ned. Herv. Kerk te Wapenveld

Datum: Zaterdag 24 juni 1995

Aanvang: 19.30 uur

Plaats: Ned. Herv. Kerk, Kerkstraat 2, Wapenveld

Muz. medewerking: Plaatselijk combo

Contactpersoon: Christiaan Keizer, tel. 05206-70565

Overige info: Toegang vrij

Openlucht Evangelisatiedag Sjaloom-95 (voor de 7x)

Organisator: Ned. Ger. Kerk te Wapenveld, Datum: Zaterdag 24 juni 1995

Plaats: Stationspark te Wapenveld
Contactpersoon: Ferdi van Winsum, tel. 05206-79870

Programma: 9.45 Opening

9.50 Kinderkoor Soli Deo Gloria uit Wapenveld

10.10 Kindertheater Kom en Zie uit Krimpen a/d Lek

11.45 Kinderkoor Soli Deo Gloria

12.30-13.30 Pauze

13.30 Arjan van den Bor, gospelzanger/toetsenist

14.00 Ds. Van Trigt, Ned. Herv. pred. te Wapenveld

14.15 Gospelkoor For You uit Wapenveld

14.30 Ds. Metske, chr. ger. pred. te Alkmaar

14.45 Arjan van den Bor

15.15 Ds. Fijan, Ned. Ger. pred. te Wapenveld

15.30 Gospelkoor For You

16.00 Sluiting

Markt: Het gehele programma zal worden omgeven door een markt waar een aantal christelijke organisaties zich zullen presenteren zoals Agape, Evangelische Omroep, Dorkas, Woord en Daad, Israël Producten Centrum, Redt een Kind e.a.

Daarnaast zal er dit jaar opnieuw een creativiteitsmarkt zijn waar u het werk van een aantal creatieve christenen kunt kopen en/of bewonderen.

Overige info:

– toegang gratis

– koffie gratis

– zitjes aanwezig

– goed bereikbaar: 100 meter van bushalte aan de provinciale weg Zwolle-Apeldoorn

– ruime parkeergelegenheid in directe omgeving

– vlakbij centrum van het dorp

Kerkdiensten

Op zondag 25 juni 1995 zal zowel in de Ned. Ger. Kerk als in de Ned.

Herv. Kerk te Wapenveld de ochtenddienst staan in het teken van het thema 'Bevrijd, voor altijd!' De diensten beginnen om 9.30 uur.

De adressen zijn respectievelijk Kanaaldijk 57 en Kerkstraat 2.

Regiovergadering Enschede-Zwolle

Samenvatting enkele punten van het Persverslag van de vergadering van de Ned. Geref. Kerken in de regio Enschede-Zwolle d.d. 27 april 1995 in de Ned. Geref. Kerk te Nijverdal.

Rapportage LV Apeldoorn. Er wordt kort gerapporteerd over alle onderwerpen welke behandeld zijn op de LV. Bij een drietal onderwerpen staat de regio wat langer stil, nl.

– Ondersteuning steunbehoevende studenten. Enige kerken binnen de regio willen terugkomen op de regeling en de criteria voor toewijzing van steun;

– Vutregeling predikanten. De door de regio voorgestane terughoudendheid is helaas niet gehonoreerd;

– Omslagstelsel. De regio is ongelukkig met de sterke groei van het totaal aan omslagen. Meer ruimte voor andere vormen van steun wordt bepleit.

Kerkvisitatie. Door de kerk van Hengelo is de kerkvisitatie als zinvol ervaren en ze vraagt naar de mening van de regio. Op een volgende vergadering van de regio zal aan de hand van het bestaande reglement voor kerkvisitatie, dat aan alle kerken in de regio zal worden toegestuurd, een nadere gedachtenwisseling volgen.

Predikantstraktement. De kerk van Zwolle-I wil graag een landelijke richtlijn voor het vaststellen van het traktement van predikanten. Opgemerkt wordt dat bestaande regelingen van bijv. de SEV voldoende aanknopingspunten geven. De kerk van Zwolle-I zal vóór de volgende regiovergadering het bestaande materiaal doornemen en indien daar nog behoefte aan is, een schriftelijk voorstel indienen.

Benoemingen. Ds. J. Dekker wordt benoemd als examinator kerkrecht en kerkgeschiedenis. Ds. F.H. Blokhuis wordt benoemd als examinator secundus dogmatiek symboliek.

Ds. J.M. Mudde wordt benoemd in de commissie beoordeling preekvoorstellingen. Regionale adviseurs zullen ad hoc benoemd worden.

Rondvraag naar art. 37 AKS. De kerk van Hengelo informeert naar de aanvangsleeftijd van de catechisanten in de regiokerken. Een aantal kerken hanteren hiervoor de leeftijd van 10 jaar. De kerk van Zwolle-I meldt dat de kerken van Zwolle-I en Zwolle-II op 10 mei een gesprek met elkaar zullen hebben en vraagt gebedsaandacht hiervoor van de regiokerken. De kerk van Enschede-Zuid vraagt hoe om te gaan met randkerkelijken. Voor alle kerken blijkt dit een punt van zorg en voortgaande bezinning.

Persoonlijke rondvraag. Br. W. Bosgraaf dankt voor de ontvangen uitnodiging om namens de Chr. Geref. Kerk van Zwolle aanwezig te zijn en spreekt de hoop uit op verdere intensivering van de betrekkingen.

Jongerenhuis-vesting Eindhoven

Ga je studeren of werken in Eindhoven en zoek je een kamer? De stichting Iseck exploiteert reeds een tiental jaren enkele grote panden als jongerenhuizen met een behendig echtpaar of hoofdbewoner. Het doel is om jongeren die voor het eerst zelfstandig gaan wonen 2-4 jaren onderdak te verschaffen in een christelijk woonklimaat en hen te helpen met het leggen van contacten. Er zijn 20 kamers. In het huis woon je zelfstandig maar je maakt deel uit van een woongroep. Getracht wordt in elk huis een gelijk aantal jongens en meisjes te huisvesten. De warme maaltijden worden als regel gezamenlijk genuttigd in de recreatiezaal. Met de huurovereenkomst tekent men een samenwerkingsovereenkomst en in de bewonersvergadering wordt een huisreglement, schoonmaakschema, inkoop-schema e.d. vastgesteld. Inlichtingen: Jan Bok 040-533.287 b.g.g. Ernst Berends 040-540.227.

Ned. Geref. Kerk van Breda

In de maanden juli en augustus zullen er alleen middagdiensten worden gehouden. Aanvang 17.00 uur. De bezoekers en gemeenteleden wordt geadviseerd de morgendiensten dan in de zusterkerk te Rijsbergen bij te wonen. Aanvang 10.15 uur.

Ned. Geref. Kerk van Dalfsen

De kerkeraad heeft bij acclamatie een beroep uitgebracht op ds G.J. Zwarts, predikant van de gemeente Amsterdam-C.

Ned. Geref. Kerk van Baarn

Het telefoonnr. van ds M. Janssens is in het Informatieboekje 1995 onder rubriek NGK Baarn onjuist vermeld. Dit behoort te zijn: 02154-16411.

Onder andere(n)

Een jaar Bijbelschool zonder collegegeld...

Enkele weken geleden kwam minister Ritzen van Onderwijs met een voorstel tot afschaffing van de kinderbijslag voor jongeren boven de 18 jaar. In verband hiermee komt christelijke hogeschool en toerustingscentrum De Wittenberg met een unieke regeling: Een particulier fonds voor studenten van De Wittenberg biedt vanaf volgend cursusjaar volledige vergoeding van het collegegeld, ad f 2.250,00 voor de volgende opleidingen: Eénjarige Bijbelschool Opleidingsjaar Zending en Evangelisatie Voor de overige kosten, zoals kost en inwoning, boekengeld en reiskosten, kunnen studenten daarnaast een aanvraag indienen voor een aanvullende beurs. Zo wordt het mogelijk om een jaar lang toerusting te krijgen, zonder een te grote aanslag op de portemonnee.

Daarnaast heeft De Wittenberg een erkende HBO-opleiding voor godsdienstonderwijs en kerkelijk werk, waarvoor een 'gewone' studiebeurs bij de overheid kan worden aangevraagd. Voor meer informatie: De Wittenberg, Krakelingweg 10, 3707 HV Zeist, telefoon 03404-24166.

Ontvangen boeken

Sipke van der Land,
Een ogenblik stilte;

Geboden voor elke dag en allerlei gelegenheden.
72 blz., f 14,90 ISBN 9029712678
Uitg. Kok Voorhoeve, Kampen

Ds. C. den Boer,
De tweede brief van Paulus aan de Korintiërs I-VI; Deel 1.

241 blz., f 34,90 ISBN 9029712805
Uitg. Kok Voorhoeve, Kampen i.s.m. E.O., Hilversum

Karel Deurloo, Wilken Veen (red.),
De gezegende temidden van zijn broeders;

Jozef en Juda in Genesis 37-50.
220 blz., f 44,90 ISBN 9025946097
Uitg. Ten Have, Baarn

Lenze L. Bouwers,
Gefeliciteerd met de baby!
27 blz., f 14,90 ISBN 902971297X
Uitg. Kok Voorhoeve, Kampen

Ietje Liebeek-Hoving,
De nacht tot dag verklaard.

(gedichten)
60 blz., f 17,90 ISBN 9024222966
Uitg. Kok, Kampen

W. Dekker,
Liefde Geneest.

Het verhaal van Ruth opnieuw verteld.
68 blz., f 14,90
ISBN 9029713038
Uitg. Kok Voorhoeve, Kampen

Woord & Daad,
Jaarboekje 1995

168 blz. Uitg. St. Reform. Hulpactie Woord en Daad, Gorinchem

Jan, van Esveldt en Henk Fonteyn,
Dagsluitingen voor 'heilige landlopers';

Bijbelse overdenkingen tijdens een Israëlreis.
48 blz., f 9,90
ISBN 9071864693
Uitg. Merweboek, Sliedrecht

Dr. D.J. Steensma,
Ouders en kinderen;

een theologisch-ethische bezinning.
(dissertatie)
371 blz., f 55 ISBN 9023914783
Uitg. Boekencentrum, Zoetermeer

Geef jij hun te eten ...

48 blz.
Uitg. St. de Ondergrondse Kerk, Gorinchem

„God zij geprezen met ontzag,
Hij draagt ons leven dag aan dag.”

Eindelijk mocht ingaan tot het feest van haar Heer, onze lieve moeder, oma en overgrootmoeder

SIB. ROOK-OOSTERHAGEN

op de leeftijd van 91 jaar.

Groningen: Anneke en Klaas Bolt
Harm en Nellie
Maarten, Mark
Isabella
Karel
Annette en Rudi
Jaap

Emmeloord: Akky en Herman van den Berg
Karel en Sandra
Han en Anneke
Suzanne, Frank
Thea en Dik
Philip en Petri
Nico

Emmeloord, 31 mei 1995
‘Talma Hof’

Correspondentie-adres:
A.A. van den Berg-Rook,
IJsselmeerlaan 158, 8304 GM Emmeloord

De begrafenis heeft inmiddels plaatsgevonden op 6 juni op de algemene begraafplaats te Marknesse.

Kinderen zijn een erfdeel des Heren.

Psalm 127

Geboren:

SAMUEL FRANCIS

zoon en broertje van:

MICHAEL GURAVAGE
KOOSJE GURAVAGE-GRIFFIOEN
Albert, Hanna, Maarten

kleinzoon van:

Mr. en Mrs. A.M. Guravage (U.S.A.)
en
Dhr. en Mevr. A. Griffioen

Loenen aan de Vecht, 15 mei 1995

Een jaartje wat anders!

Meewerken op het secretariaat, meeleven in de studentengemeenschap en meestuderen door enkele vakken te volgen.

Dat kan in het cursusjaar 1995/96 op De Wittenberg als

diakonaal medewerker secretariaat m/v

Van onze kant bieden wij: kost, inwoning, een ziektekostenverzekering en f 250 zakgeld p/m. Heb je vragen of interesse, bel of schijf dan naar:

De Wittenberg
CHRISTELIJKE HOGESCHOOL
EN TOERUSTINGSCENTRUM

Krakelingweg 10
3707 HV Zeist
Telefoon 03404-24166

Een zachte dood?

In Amsterdam staat een huis. Voor de bewoners ervan het laatste huis dat zij op deze aarde bewonen. Ze zijn ongeneeslijk ziek. Ze hebben bijvoorbeeld AIDS of kanker.

In een samenleving waar de 'aktieve levensbeëindiging' al bij de wet is toegestaan (een zachte dood op 'zorgvuldige' voorwaarden) kunnen deze mensen, in een omgeving waar de Schep- per van het leven belangrijker is dan de 'weloverwogen' overleggingen van mensen, zich op hun sterven voorbereiden.

Het huis kuria is in 1992 opgericht met het doel: Christelijke barmhartig- heid te bieden aan ernstig zieke men- sen. Een huis waar vragen over de zin van het leven in een bijbels perspek- tief staan. Ongedwongen en in een rustige, huiselijke sfeer.

Zowel geestelijk als lichamelijk krij-

gen de mensen alle aandacht en zorg van goed voorbereide vrijwilligers en deskundig medisch personeel.

Er wordt gewerkt aan pijnbestrijding en psychische ondersteuning.

De bewoners mogen hun eigen spul- letjes meenemen, ze mogen hun eten uitkiezen en familie en vrienden zijn altijd welkom. Ze hebben hun eigen kamer, waarin zij bepalen wie er wel en wie er niet naar binnen komt.

De dood is niet zacht, maar we kun- nen het sterven wel verzachten als we, in de voetsporen van Christus, elk le- ven als waardevol beschouwen.

Wilt u ons helpen? U kunt stichting kuria financieel steunen. Ook kunt u bewoners en medewerkers van kuria opdragen in uw gebed. Met uw hulp en dat van onze vrijwilligers kunnen we de hulpverlening voortzetten.

Bij voorbaat dank!

Valeriusplein 6, 1075 BG Amsterdam. Postbank 8377

